РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ
ВАРНА

гр. Варна, ул. "Брегалница" № 3, Директор - тел.: 052/634-019
E-mail: office@rzi-varna.com, http://www.rzi-varna.com

Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Варна

2024 г.

I. Здравно-демографска характеристика на областта

1. Численост на населението.

Демографското развитие на страната ни е национален и социален приоритет от огромно значение, изискващ максимална концентрация на усилията и провеждане на активна, целенасочена и последователна правителствена политика, както и обединение и координиране на органите на властта, институциите и структурите на гражданското общество на централно, регионално и местно ниво.

По отношение на демографските характеристики здравното състояние на нацията и прогнозите за развитие на България са в незавидно състояние и с неблагоприятни тенденции спрямо повечето европейски страни.

Последните години са белязани от задълбочаваща се демографска криза, характеризираща се със стабилна депопулация.

Здравното състояние на хората в България се подобрява по-бавно, отколкото в други държави от ЕС, както показва системно ниската продължителност на живота.

Очакваната средна продължителност на предстоящия живот общо за населението на област Варна, изчислена за периода 2022-2024 г. е 75.9 години по данни на Националния статистически институт.

Днешното демографско състояние на българското население е резултат от продължително действие на множество фактори и влияния. Една част от тях са свързани с общи тенденции в демографското развитие на европейските страни, други – със специфичните особености на историческото, икономическото и културно развитие на Република България и конкретно на област Варна.

Влияние върху демографското развитие на населението оказват общите за развитите страни демографски процеси – намалена брачност и раждаемост, засилена урбанизация, както и специфичните за развиващите се страни и страни в преход по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. В резултат на тези процеси България изпадна в сериозна демографска криза.

Спирането на нарастването на броя на населението и процесът на неговото числено намаляване започва още преди 1989 г.

Анализът на здравно-демографските процеси дава стабилна база за определяне и прогнозиране на здравните потребности, а също така и на обема и вида на здравните услуги, които са необходими за удовлетворяването им.

Общият брой на населението по последни официални данни на НСИ за област Варна **към 31.12.2024 г. е 437 521** души и представлява **6,79 %** от общото население на страната – **6 437 360** души. И през 2023 година област Варна се нарежда на трето място в страната по брой на населението – непосредствено след София-област и област Пловдив.

Население на област Варна към 31.12…. – (за тригодишен период)

Област Варна	Общо	Мъже	Отн. дял (%)	Жени	Отн. дял (%)	В градовете	Отн. дял (%)	В селата	Отн. дял (%)
2022 г.	430 847	207 158	48,08	223 689	51,92	362 876	84,22	67 971	15,78
2023 г.	434 191	208 422	48,00	225 769	51,99	365 995	84,29	68 196	15,70
2024 г.	437 521	210 115	48,02	227 406	51,97	369 799	84,52	67 722	15,47

Население по общини за област Варна към 31.12…. – (за тригодишен период)

Община Варна	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	319 900	152 333	47,70	167 567	52.38	311 093	97,24	8 807	2,75
2023 г.	323 386	153 651	47,51	169 735	52,48	314 607	97,28	8 779	2,71
2024 г.	327 424	155 658	47,54	171 766	52,45	318 737	97,34	8 687	2,65

Община Аврен	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	8 221	4 089	49,74	4 132	50,26	-	0,00	8 221	100,00
2023 г.	8 188	4 084	49,87	4 104	50,12	-	0,00	8 188	100,00
2024 г.	8 178	4 081	49,90	4 097	50,09	-	0,00	8 178	100,00

Община Аксаково	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	19 276	9 542	49,50	9 734	50,50	10 414	54,03	8 862	45,97
2023 г.	19 294	9 572	49,61	9 722	50,38	10 335	53,56	8 959	46,43
2024 г.	19 203	9 516	49,55	9 687	50,44	10 255	53,40	8 948	46,59

Община Белослав	Общо	Мъже	Отн. дял (%)	Жени	Отн. дял (%)	В градовете	Отн. дял (%)	В селата	Отн. дял (%)
2022 г.	9 612	4 794	49,88	4819	50,12	6 794	70,68	2818	29,32
2023 г.	9 519	4 741	49,80	4 778	50,19	6 668	70,04	2 851	29,95
2024 г.	9 468	4 721	49,86	4 744	50,10	6 608	69,79	2 857	30,17

Община Бяла	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	3 113	1 541	49,50	1 572	50,50	2 053	65,95	1 060	34,05
2023 г.	3 284	1 620	49,33	1 664	50,66	2 235	68,05	1 052	32,03
2024 г.	3 394	1 683	49,58	1 711	50,41	2 343	69,03	1 051	30,96

Община Ветрино	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	4 671	2 312	49,50	2 359	50,50	-	0,00	4 671	100,00
2023 г.	4 929	2 496	49,33	2 433	49,36	-	0,00	4 929	100,00
2024 г.	4 801	2 434	50,69	2 367	49,30	-	0,00	4 801	100,00

Община Вълчи дол	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	7 434	3 718	50,01	3716	49,99	2 485	33,43	4 949	66,57
2023 г.	7 391	3 702	50,08	3 689	49,91	2 451	33,16	4 940	66,83
2024 г.	7 277	3 646	50,10	3 631	49,89	2 424	33,31	4 853	66,68

Община Долни чифлик	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	15 492	7 559	48,79	7 933	51,21	5 400	34,86	10 092	65,14
2023 г.	15 432	7 522	48,74	7 910	51,25	5 310	34,40	10 091	65,39
2024 г.	15 373	7 492	48,73	7 881	51,26	5 297	34,45	10 076	65,54
Община Девня	**Общо**	**Мъже**	**Отн. Дял (%)**	**Жени**	**Отн. Дял (%)**	**В градовете**	**Отн. Дял (%)**	**В селата**	**Отн. Дял (%)**
2022 г.	7 150	3 544	49,57	3 606	50,43	6 526	91,27	624	8,73
2023 г.	7 143	3 525	49,34	3 618	50,65	6 524	91,33	619	8,66
2024 г.	7 077	3 492	49,34	3 585	50,65	6 480	91,56	597	8,43

Община Дългопол	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	11 787	5 794	49,16	5 993	50,84	4 148	35,19	7 639	64,81
2023 г.	11 637	5 700	48,98	5 937	51,01	4 129	35,48	7 508	64,51
2024 г.	11 536	5 660	49,06	5 860	50,79	4 084	35,40	7 442	64,51

Община Провадия	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2021 г.	20 461	10 151	49,61	10 310	50,39	11 557	56,48	8 904	43,52
2022 г.	17 837	8 771	49,17	9 066	50,83	10 179	56,51	7 758	38,87
2024 г.	17 505	8 615	49,21	8 890	50,78	9 726	55,56	7 779	44,43

Община Суворово	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2022 г.	6 354	3 161	49,75	3 193	50,25	3 884	61,13	2 470	38,87
2023 г.	6 333	3 140	49,58	3 193	50,41	3 861	60,96	2 472	39,03
2024 г.	6 298	3 117	49,49	3 181	50,50	3 845	61,05	2 453	38,94

Население към 31.12.2024 г. по възраст и пол в област Варна

(брой)

	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**
Общо за страната	**6 437 360**	**3 095 140**	**3 342 220**	**4744111**	**2 257 769**	**2 486 342**	**1 693 249**	**837 371**	**855 878**
Област Варна	**437 521**	**210 115**	**227 406**	**369 799**	**176 375**	**193 424**	**67 722**	**33 740**	**33 982**
0	3 649	1 933	1 716	3 102	1 624	1 478	547	309	238
1 - 4	16 600	8 430	8 170	14 147	7 222	6 925	2 453	1 208	1 245
5 - 9	21 508	11 069	10 439	18 469	9 528	8 941	3 039	1 541	1 498
10 - 14	21 939	11 294	10 645	18 698	9 641	9 057	3 241	1 653	1 588
15 - 19	23 241	11 918	11 323	19 520	9 966	9 554	3 721	1 952	1 769
20 - 24	22 003	11 535	10 468	18 921	9 934	8 987	3 082	1 601	1 481
25 - 29	20 531	10 408	10 123	17 865	9 009	8 856	2 666	1 399	1 267
30 - 34	24 582	12 452	12 130	21 300	10 653	10 647	3 282	1 799	1 483
35 - 39	30 527	15 349	15 178	26 749	13 271	13 478	3 778	2 078	1 700
40 - 44	32 262	16 288	15 974	28 180	14 111	14 069	4 082	2 177	1 905
45 - 49	36 157	18 274	17 883	31 459	15 772	15 687	4 698	2 502	2 196
50 - 54	34 205	17 077	17 128	29 048	14 413	14 635	5 157	2 664	2 493
55 - 59	28 351	13 968	14 383	23 529	11 492	12 037	4 822	2 476	2 346
60 - 64	27 341	12 710	14 631	22 332	10 210	12 122	5 009	2 500	2 509
65 - 69	27 038	11 931	15 107	21 918	9 457	12 461	5 120	2 474	2 646
70 - 74	25 797	10 602	15 195	20 882	8 373	12 509	4 915	2 229	2 686
75 - 79	20 964	7 982	12 982	16 867	6 244	10 623	4 097	1 738	2 359
80 - 84	12 222	4 283	7 939	9 796	3 353	6 443	2 426	930	1 496
85 - 89	6 044	1 869	4 175	4 916	1 504	3 412	1 128	365	763
90 - 94	2 232	653	1 579	1 823	523	1 300	409	130	279
95 - 99	307	84	223	258	69	189	49	15	34
100 +	21	6	15	20	6	14	1	-	1

Населението на Варненска област е разпределено в 12 общини, 10 града и 159 села с общ брой към 31.12.2024 г. – 437 521 жители. Общините във Варненска област са разположени на територия от 3 834 кв. км, която представлява 3,5% от територията на страната. Най-голяма е територията на общините Провадия (517,8 кв. км), Долни чифлик (487,1 кв. км), Вълчи дол (472,4 кв. км), Аксаково (472,2 кв. км) и Дългопол (441 кв. км), а най-малка – на общините Белослав (93,1 кв. км) и Бяла (161,6 кв. км).

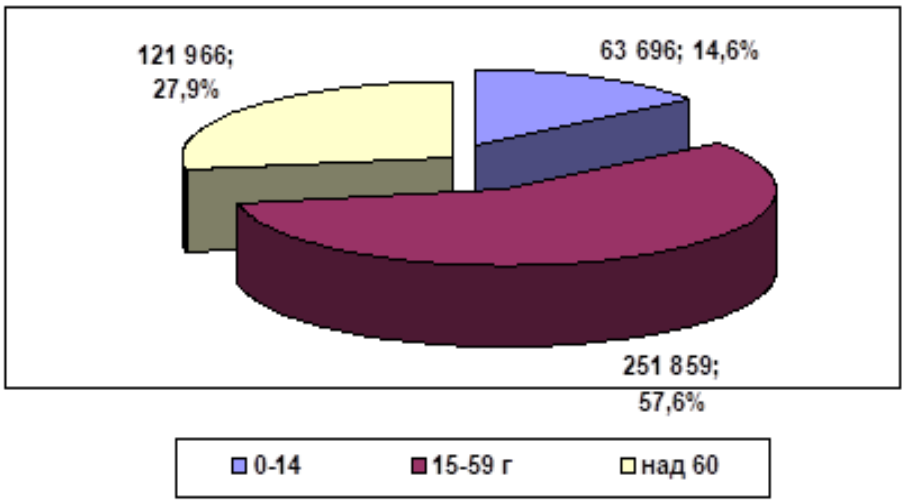
В демографския статус на Варненска област се формира тенденция за увеличение на броя на населението. За изминалата 2024 година населението се е увеличило с 3 330 жители в сравнение с предходната 2023 година.

Териториалното разпределение на населението (живеещи в градове/села) е както следва: в градовете на област Варна живеят 327 424 души или 74,83% от населението на областта, а в селата живеят останалите 110 097 души или 25,16% от цялото население на областта. Разпределението на населението между градовете и селата в края на годината е резултат от неговото естествено и механично движение.

Регистрираното съотношение между мъжете и жените в областта е 48,02% към 51,97%.

Възрастова структура на населението в област Варна – (тригодишен период)

Години	Възрастови групи						
	Общо	0-14	% от общия брой	15-59	% от общия брой	60+	% от общия брой
Общо							
2022 г.	430 847	63 999	14,85	247 763	57,51	119 085	27,64
2023 г .	434 191	63 986	14,73	248 612	57,25	119 922	27,61
2024 г.	437 521	63 696	14,55	251 859	57,56	121 966	27,87
В градовете							
2022 г.	362 876	54 280	14,95	212 581	58,58	96 015	26,45
2023 г.	323 386	54 346	16,80	213 291	65,95	96 799	29,93
2024 г.	369 799	54 416	14,71	216 571	58,56	98 812	26,72
В селата							
2022 г.	67 971	9 719	14,29	35 182	51,76	23 070	33,94
2023 г.	68 084	9 640	14,15	35 321	51,87	23 123	33,96
2024 г.	67 722	9 280	13,70	35 280	52,09	23 154	34,18

Графика 1. *Възрастова структура на населението в област Варна през 2024 г.*

От особено значение за определяне на здравно-демографската характеристика на населението и тенденциите на общественото здраве е оценката на неговата възрастова

структура. Промените във възрастовата структура на населението оказват съществено влияние върху показателите за обществено здраве, особено върху общите коефициенти на раждаемост, смъртност, заболеваемост и болестност и др., и в крайна сметка върху здравните потребности на населението.

Динамиката в броя на населението на областта е свързана с неговата възрастова структура. Разпределението на населението на област Варна по възрастови групи е по-благоприятно от средните стойности на показателя за страната – за децата от 0-14 г. е 14,55%, за 15-59 г. – 57,56% и за лицата над 60-годишна възраст – 27,87%. Характерен е високият дял на населението на област Варна в групата от 15 до 59 г. – 251 859 жители, от която се формира основно трудовият потенциал. През 2023 г. се наблюдава увеличаване броя на населението в област Варна.

Във възрастовата структура на населението на областта се увеличава слабо относителния дял на лицата над 60-годишна възраст (за 2024 г. – 27,87%, а през 2023 г. – 27,61%), а и делът на децата намалява от 0-14 г. (за 2024 г. – 14,55%, а през 2022 г. – 14,73%). Възрастовата структура на населението се характеризира с трайна тенденция на застаряване на населението. Това води до промени в неговата основна възрастова структура – под, във и над- трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както остаряването на населението, така и законодателните промени в определянето на възрастовите граници на населението при пенсиониране.

2. Раждаемост.

Тенденцията на намаляване на раждаемостта в България започва от 1925 г., когато страната навлиза в т. нар. „демографски преход". През целия 99-годишен период негативната тенденция е добре изразена, независимо от известни компенсационни ефекти след 1950 г. и колебания между 1968 г. и 1974 г. Спадът в раждаемостта е обективно обусловен от влиянието на множество демографски, социални и икономически фактори. Социално-икономическите промени след 1989 г. ускоряват процеса на понижаване на равнището на раждаемостта и са причина през 1997 г. то да спадне до 7,7%.

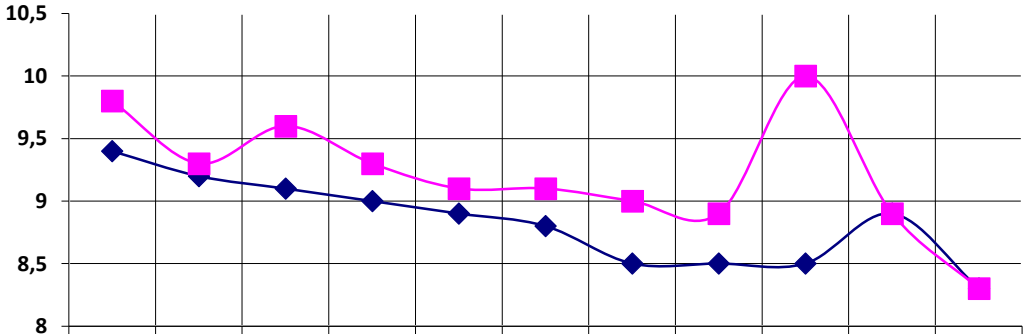
През 2024 г. в област Варна са се родили 3 632 живородени деца, от които 1 928 са момчета, а 1 704 – момичета. Това означава, че момчетата са с 224 повече от момичетата. Спрямо 2023 г., когато броя на живородените деца е бил 3 857, се отчита намаление с 225 деца за една година.

До 2009 г. коефициентът на раждаемост в област Варна бележи растеж – от 9.3‰ през 2002 г. до 12.7‰ през 2009 г. От 2010 г. насам коефициентът на раждаемост бележи тенденция на лек спад – от 11,5‰ за 2010 г. на 10.4‰ за 2011 г., 10.0‰ за 2012 г., 9.6‰ за 2013 г, но за 2014 г. коефициента на раждаемост в област Варна бележи леко увеличаване - 9,8‰. През 2015 г. коефициента на раждаемостта бележи спад, където стойността му е 9,3‰. През 2016 г. се наблюдава растеж при коефициента на раждаемостта в областта – 9,6‰, но през 2017 г. бележи лек спад – 9,3‰ и тенденцията на понижение продължава и през 2018 г. – 9,1‰. През 2019 г. се запазва на нивото от 2018 г. – 9,1‰, а през 2020 г. спада до 9,0‰. През 2021 г. спада продължава - 8,9‰. През 2022 г. се наблюдава лек растеж – 9,2‰. През 2023 г. коефициентът на раждаемост възлиза на 8,9‰, като тенденцията на спад се запазва и пред 2024 г., когато той намалява до 8,3‰ .

Много фактори от различен характер оказват влияние върху равнището на раждаемостта. Сред тях изпъкват социално-икономическите условия, които оказват негативно влияние върху репродуктивните нагласи сред младите хора.

Друг показател, характеризиращ процеса на раждаемостта е средната възраст на жените при сключване на брак и раждане на първо дете. През последните години тази възраст остава почти непроменена в област Варна през 2024 г. е 28,7, през 2023 г. е 28,8, през 2022 г. е 28,7 години, през 2021 г. е 28,9 години, през 2020 г. е 28,4 години, през

2019 г. е 28,3 години, през 2017 г. и 2018 г. е 28,1 години, а през 2015 г. и 2016 г. – 27,9 години.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
България	9,4	9,2	9,1	9,0	8,9	8,8	8,5	8,5	8,5	8,9	8,3
Област Варна	9,8	9,3	9,6	9,3	9,1	9,1	9	8,9	10	8,9	8,3

Графика 2. *Раждаемост в област Варна и страната (на 1000 жени във фертилна възраст)*

Раждания и аборти в област Варна

Година	Брой – общо		На 1 000 жени от 15 до 49 години	
	Раждания	Аборти	Раждания	Аборти
2020 г.	4 243	1 016	39,85	9,54
2021 г.	4 205	995	39,71	9,40
2022 г.	3 997	1 094	42,88	10,53
2023 г.	3 868	1 090	41,63	11,73
2024 г.	3 647	1 061	39,18	11,39

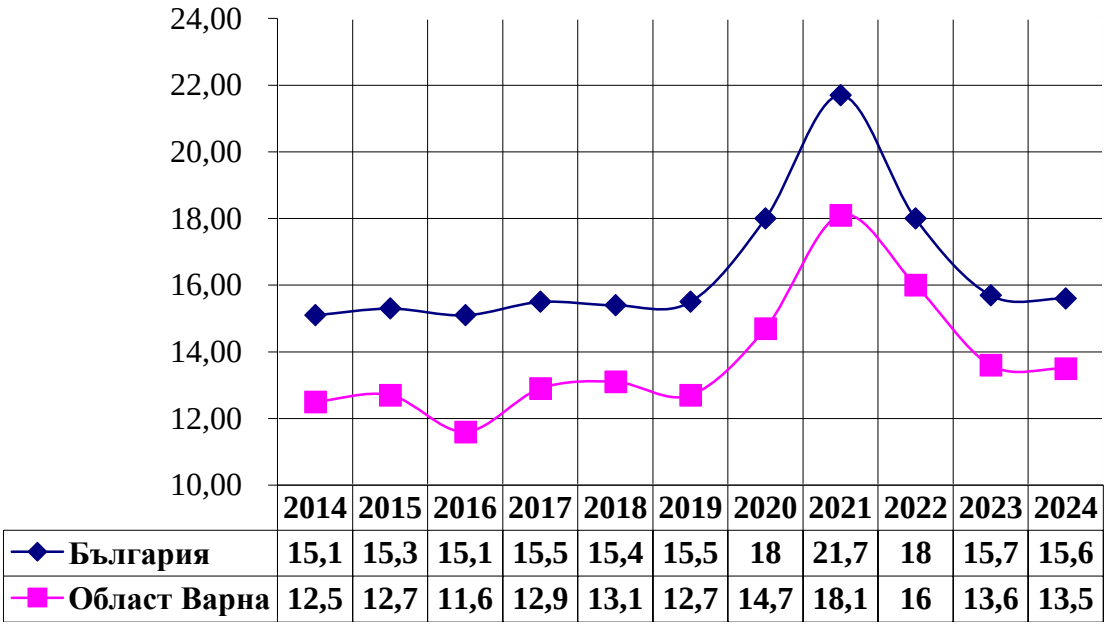
Забележка: *Данните са получени от НЦОЗА и НСИ.*

3. Обща смъртност.

УМИРАНИЯ ПРЕЗ 2024 г. ПО ВЪЗРАСТ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ

Област Варна	Общо			В градовете			В селата		
Възраст	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо за страната	**100 736**	**51 927**	**48 809**	**65 467**	**33 253**	**32 214**	**35 269**	**18 674**	**16 595**
Варна	5 897	3 107	2 790	4 547	2 357	2 190	1 350	750	600
0	12	5	7	8	2	6	4	3	1
1 - 4	2	1	1	2	1	1	-	-	-
5 - 9	1	-	1	1	-	1	-	-	-
10 - 14	5	3	2	5	3	2	-	-	-
15 - 19	6	2	4	4	1	3	2	1	1
20 - 24	11	10	1	9	8	1	2	2	-

25 - 29	15	10	5	12	9	3	3	1	2
30 - 34	20	15	5	16	12	4	4	3	1
35 - 39	43	29	14	35	23	12	8	6	2
40 - 44	76	55	21	59	43	16	17	12	5
45 - 49	146	98	48	123	81	42	23	17	6
50 - 54	224	152	72	176	123	53	48	29	19
55 - 59	261	174	87	195	127	68	66	47	19
60 - 64	425	288	137	318	207	111	107	81	26
65 - 69	576	391	185	444	297	147	132	94	38
70 - 74	792	487	305	620	373	247	172	114	58
75 - 79	929	474	455	713	367	346	216	107	109
80 - 84	903	422	481	682	320	362	221	102	119
85 +	1 450	491	959	1 125	360	765	325	131	194

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
България	**15,1**	**15,3**	**15,1**	**15,5**	**15,4**	**15,5**	**18**	**21,7**	**18**	**15,7**	**15,6**
Област Варна	**12,5**	**12,7**	**11,6**	**12,9**	**13,1**	**12,7**	**14,7**	**18,1**	**16**	**13,6**	**13,5**

Графика 3. *Обща смъртност в област Варна и страната (на 1 000 души)*

4. Структура на общата смъртност по причини.

Един от най-сериозните демографски проблеми, пред които е изправена България, е високото ниво на смъртност – обща, преждевременна и детска. Този показател е не само индикатор за здравословното състояние на населението, но и отразява редица социални, икономически и културни фактори.

Смъртността е ключов индикатор за общественото здраве. Нейната динамика и структура са пряко свързани със социално-икономическото развитие на страната и регионите ѝ. Сред основните фактори, влияещи върху увеличаващата се обща смъртност, е процесът на демографско остаряване – делът на възрастното население непрекъснато

нараства, а броят на младите намалява. Това води до естествено повишаване на смъртността, тъй като възрастовите групи над 65 години са най-уязвими към хронични заболявания и смъртни случаи.

Още по-притеснително е нивото на преждевременна смъртност – смърт при хора в трудоспособна възраст. То често е резултат от предотвратими заболявания, липса на навременна диагностика и лечение, както и от нездравословен начин на живот. Детската смъртност, макар и по-ниска в сравнение с предходни десетилетия, също остава показател за неравенства в достъпа до здравеопазване, особено в социално уязвими групи и отдалечени райони.

За да се справи с този комплексен проблем, България има нужда от дългосрочна и ефективна политика в сферата на здравеопазването, социалната подкрепа и регионалното развитие. Необходими са инвестиции в профилактиката, подобряване на здравната култура и осигуряване на равен достъп до качествена медицинска помощ за всички слоеве на населението.

Пандемията от COVID-19, обявена през 2020 г., задълбочи съществуващите демографски проблеми в страната, включително и в област Варна. През тази година в България е отчетено рязко увеличение на смъртността – 18,0‰, което се задържа на високи нива и през 2021 г., когато достига 21,7‰ – най-високата стойност за периода.

След този пик, се наблюдава постепенно понижение на смъртността:

- 2022 г. – 18,4‰
- 2023 г. – 15,7‰
- 2024 г. – 15,6‰

Макар и слабо, това намаление е знак за стабилизиране след кризисния период.

В област Варна през 2024 г. общият коефициент на смъртност е 13,5‰, което е минимално понижение спрямо 2023 г. (13,6‰).

- **Общо починали:** 5 897 души;
  - Мъже: 3 107;
  - Жени: 2 790;
- **По населени места:**
  - В градовете: 4 547 починали;
  - В селата: 1 350 починали;
- **По възрастови групи:**
  - Най-висока смъртност е отчетена сред хората на възраст над 85 години – 1 450 починали;

Въпреки лекото намаление на смъртността през последния период, нивата ѝ остават сравнително високи. Смъртността е по-изразена сред мъжете, както и в градските райони, което подсказва за наличието на определени демографски и социални фактори, влияещи върху общото здравословно състояние на населението. Значителен принос за високите стойности има застаряващата възрастова структура, като най-силно засегната е групата на хората на 85 и повече години.

Тези данни подчертават нуждата от целенасочени мерки за подобряване на здравеопазването, социалната грижа за възрастните хора и активна демографска политика.

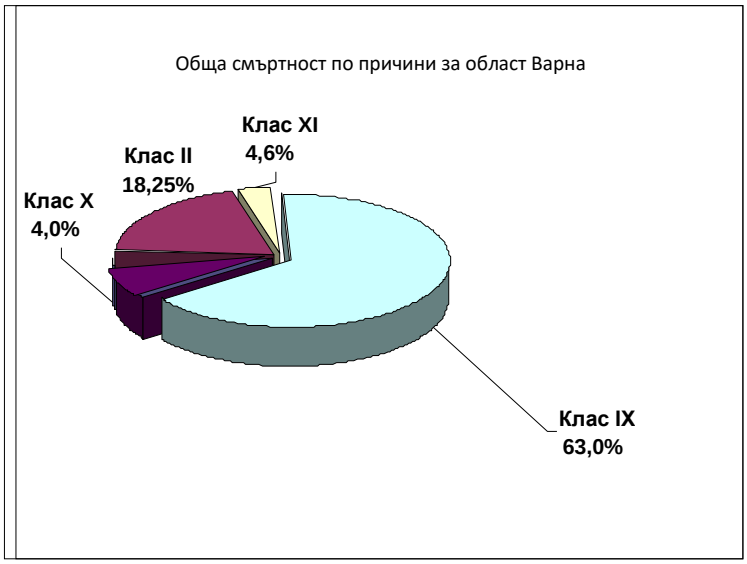
Заболяванията са основна причина за смърт при възрастните в област Варна.

И през 2024 г. основен дял в структурата на общата смъртност заемат болестите на органите на кръвообращението – клас IX – 63,0%, следван от клас II новообразувания – 18,2%. Трето място, като причина за смърт в област Варна заема – клас XI Болести на храносмилателната система – 4,6%. Четвърто X клас – болести на дихателната система с 4,0%.

Обща смъртност по причини за област Варна

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	2023 г. – Област Варна			2024 г. – Област Варна		
		Брой	На 100 000 от населението	Относителен дял (%)	Брой	На 100 000 от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XX клас	5 864	1 355,8	100	5 897	1 347,8	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	84	19,4	1,4	65	14,8	1,1
II	**Новообразувания**	987	228,21	16,8	1 076	245,9	18,2
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	4	0,9	0,06	1	0,2	0,01
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	13	3,0	0,2	11	2,5	0,2
V	**Психични и поведенчески разстройства**	3	0,7	0,05	3	0,7	0,05
VI	**Болести на нервната система**	50	11,6	0,9	72	16,5	1,2
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	3 733	863,0	63,7	3 717	849,5	63,0
X	**Болести на дихателната система**	249	57,6	4,2	237	54,2	4,0
XI	**Болести на храносмилателната система**	258	59,6	4,4	272	62,2	4,6
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	3	0,7	0,05	1	0,2	0,01
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	4	0,9	0,06	4	0,9	0,06
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	79	18,2	1,3	85	19,4	1,4
XVI	**Някои състояния, възникващи през перинаталния период**	13	3,0	0,2	7	1,6	0,1
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	4	0,9	0,06	2	0,5	0,03
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	178	41,1	3,03	173	39,5	2,9
XXII	**Кодове за специални цели, в това число COVID-19**	49	11,3	0,8	27	6,2	0,5
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини**	153	35,4	1,49	144	32,9	1,49

Забележка: *Данните са получени от Национален статистически институт.*

Графика 4. *Структура на общата смъртност по причини за умирания в област Варна през 2024 г.*

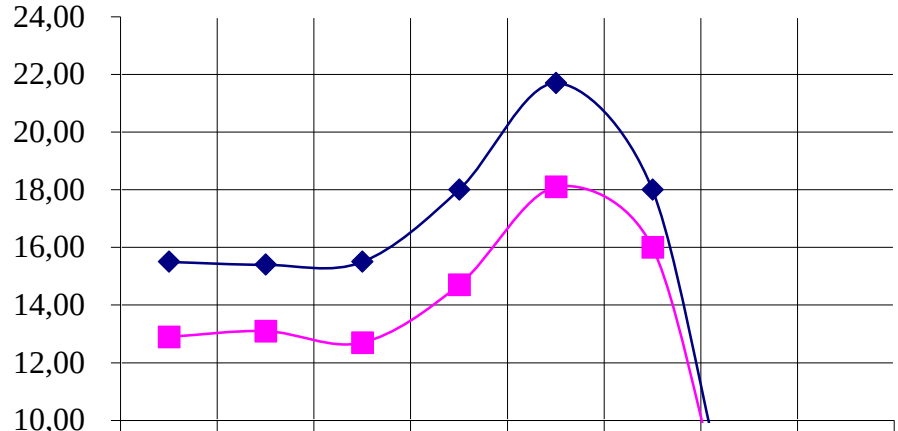
5. Детска смъртност (умрели деца до 1 годишна възраст) в област Варна.

Нивото на детската смъртност е най-информативният показател за икономическото, социалното и здравното благополучие на населението, а измененията в интензитета на детската смъртност настъпват сравнително бързо с икономическите условия на живот и жизнен стандарт. По този показател България продължава да е в челните места за най-висок процент детска смъртност в класацията на Европейския съюз.

Детската смъртност в област Варна (4.3 ‰) винаги е била по-ниска от средната за страната (4.9 ‰). Това се дължи на по-големият относителен дял на градското население в сравнение със средния за страната.

Коефициентът на детската смъртност в Област Варна бележи плавно снижение от 2003 г. когато е 11,4‰ до 2009 г., когато достига 6,3‰. За 2010 г. коефициентът отново се покачва на 10,1‰. През 2013 г. коефициентът на детска смъртност достига своята най-ниска стойност от 10 години насам – 4,2‰, през 2014 г., той нараства и е 5,1‰. Същото се наблюдава през 2015 г., където коефициентът расте и е 6,4‰, а през 2016 г. рязко намалява на 4,9‰. През 2017 г. бележи нарастване – 5,7‰, а през 2018 г. леко намалява – 5,6‰. През 2019 г. се запазва тенденцията на намаляване на коефицента – 4,4‰, докато през 2020 г. рязко намалява на 3,6 ‰. Въпреки нарастване на коефициента на обща смъртност за 2020 г. за област Варна - 14,7‰, при коефицента на детска смъртност се наблюдава положителната тенденция към намаляване. Намаляването на коефицента на детска смъртност през 2020 г. не се дължи на подобряване на икономическите условия на живот и жизнен стандарт, а се дължи на ниската раждаемост по време на пандемията от COVID-19. През 2021 г. се забелязва леко покачване – 4,3‰. През 2022 г. детската смъртност е 4,2‰. През 2023 г. детската смъртност проявява възходяща динамика, достига коефициент от 4,4‰, докато през 2024 г. се наблюдава нейното понижаване до 3,3‰.

Наблюдават се различия в стойностите на показателя детска смъртност по отношение на териториалния признак (градове-села), като в градовете детската смъртност е по-висока в сравнение със селата в сравнение с предходната година.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
България	15,5	15,4	15,5	18	21,7	18	4,9	4,5
Област Варна	12,9	13,1	12,7	14,7	18,1	16	4,4	3,3

Графика 5. *Детска смъртност в област Варна и страната (на 1 000 живородени деца)*

Детска смъртност (умрели деца до 1г. възраст) в област Варна

Година	Общо		В градовете		В селата	
	Брой	На 1 000 живородени	Брой	На 1 000 живородени	Брой	На 1 000 живородени
2020 г.	15	3,6	11	3,1	4	5,9
2021 г.	18	4,3	10	2,8	8	11,9
2022 г	10	6,1	8	2,5	2	2,9
2023 г.	17	4,3	15	4,6	2	3,2
2024 г.	12	3,3	8	2,6	4	7,2

Перинатална, неонатална и постнеонатална детска смъртност в област Варна

Година	Перинатална ДС в ‰	Неонатална ДС в ‰	Постнеонатална ДС в ‰
2020 г.	7.3	1.9	0.7
2021 г.	5.7	1.2	3.1
2022 г.	9.2	1.0	0.5
2023 г.	5.6	2.5	1.5
2024 г.	4.1	1.6	1.3

Детска смъртност по причини

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	2023 г. – област Варна			2024 г. – област Варна		
		Брой	На 1 000 живородени	Относителен дял (%)	Брой	На 1 000 живородени	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XIX клас	17	4,40	100	12	3,11	100
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	0	0	0	0	0	0
II	Новообразувания	0	0	0	0	0	0
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения включващи имунни механизъм	1	0,25	5,88	0	0	0
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на	0	0	0	0	0	0

	храненето и на обмяната на веществата						
VI	Болести на нервната система	0	0	0	0	0	0
IX	Болести на органите на кръвообращението	0	0	0	0	0	0
X	Болести на дихателната система	1	0,25	5,88	2	0,51	16,66
XI	Болести на храносмилателната система	0	0	0	0	0	0
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	13	3,37	76,47	7	1,81	58,33
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	1	0,25	5,88	2	0,51	16,66
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	1	0,25	5,88	1	0,25	8,33
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	0	0	0	0	0	0

Забележка: *Данните са получени от Националния статистически институт на област Варна.*

6. Структура на детската смъртност по причини.

През 2024 година броят на починалите деца на възраст до 1 година е 12, което представлява намаление спрямо предходната 2023 година, когато са отчетени 17 такива случая.

Коефициентът на детска смъртност през 2024 г. е 3,11 ‰ на 1 000 живородени деца. Това е с 1,29 промила по-нисък спрямо 2023 г., когато този коефициент е бил 4,40 ‰. През 2023 г. основни причини за умиранията на децата под 1-годишна възраст са „Някои състояния, възникващи през перинаталния период“ - 3,37‰ на 1 000 живородени деца.

Причините за регистрираните стойности на детската смъртност могат условно да се разделят на медицински и немедицински. Сред основните фактори, които оказват влияние върху нивото на показателя, се открояват:

- Високият процент на ранни бременности, които са свързани с повишен риск от усложнения както за майката, така и за новороденото;
- Значителният дял на недоносените деца и децата с вродени малформации, които често изискват интензивни и продължителни медицински грижи;
- Пропуски в работата на семейните лекари и лекарите-специалисти при провеждането на женски и детски консултации, както и недостатъчната координация между различните звена в системата на майчино и детско здравеопазване;
- Незадоволителна здравна култура и начин на живот, които допринасят за повишен здравен риск сред определени социални групи.

7. Естествен прираст на населението в област Варна.

Естественият прираст на населението представлява **разликата между броя на живородените и починалите лица** в даден период. Показателят отразява дали населението в даден регион нараства или намалява **по естествен път**, без да се включват миграционни процеси.

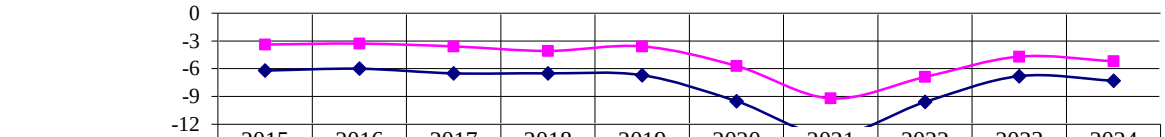
След 1990 година демографското развитие на страната, включително и на област Варна, се характеризира с **отрицателен естествен прираст** – резултат от продължително **понижена раждаемост и повишена смъртност**.

През 2024 година абсолютната стойност на естествения прираст в област Варна е **минус 2 226 души**, което означава, че с толкова е намаляло населението в резултат на разликата между починалите и родените. Коефициентът на естествения прираст възлиза на **– 5,2 ‰** (на 1 000 души от населението), като отрицателни стойности се наблюдават **във всички общини на областта**. Това потвърждава, че **намалението на населението е в значителна степен обусловено от негативни демографски процеси**, а не само от външна миграция.

Естествен прираст по общини в област Варна – (тригодишен период)

Община	2022 г.		2023 г.		2024 г.	
	Брой	На 1 000 души	Брой	На 1 000 души	Брой	На 1 000 души
Аврен	-199	-0,28	-111	-0,26	-92	-0,21
Аксаково	-204	-0,47	-136	-0,31	-143	-0,33
Белослав	-97	-0,23	-103	-0,24	-56	-0,13
Бяла	-61	-0,14	-51	-0,12	-45	-0,10
Варна	-1573	-3,65	-905	-2,08	-1167	-2,67
Ветрино	-89	-0,21	-84	-0,19	-89	-0,20
Вълчи дол	-144	-0,33	-125	-0,29	-137	-0,31
Девня	-73	-0,17	-101	-0,23	-105	-0,24
Долни чифлик	-102	-0,24	-46	-0,11	-83	-0,19
Дългопол	-134	-0,31	-101	-0,23	-95	-0,22
Провадия	-271	-0,63	-150	-0,35	-193	-0,44
Суворово	-107	-0,25	-94	-0,22	-60	-0,14
ОБЩО	-2 974	-6,90	-2 007	-4,7	-2 265	-5,18

Забележка: *Данните са получени от Национален статистически институт.*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
България	-6,2	-6,0	-6,5	-6,5	-6,7	-9,5	-13,2	-9,6	-6,8	-7,3
Област Варна	-3,4	-3,3	-3,6	-4,09	-3,6	-5,7	-9,2	-6,9	-4,7	-5,2

Графика 6. *Естествен прираст в област Варна и страната (на 1 000 души от населението). Данните са получени от Национален статистически институт.*

II. Заболеваемост и болестност

Структура на Общата заболеваемостта и болестността по класове болести.

Здравословното състояние и здравният статус на населението е интегрален показател за социално-икономическото развитие на страната, качеството на живота на населението и качеството на развитие на човешкия капитал.

Едновременното въздействие на значителен брой фактори като пол, възраст, образование, трудова заетост и условия на труд, местоживеене, здравна култура, здравни традиции и нагласи, състояние на здравната система и степен на развитие на условия за равен достъп до здравни услуги за всички, социално-икономическо развитие и доходи, определя характера на общия здравен статус на населението, здравното поведение и възпроизвеждането на неравенства за различни социални групи по отношение на достъпа до здравеопазване и здравни грижи.

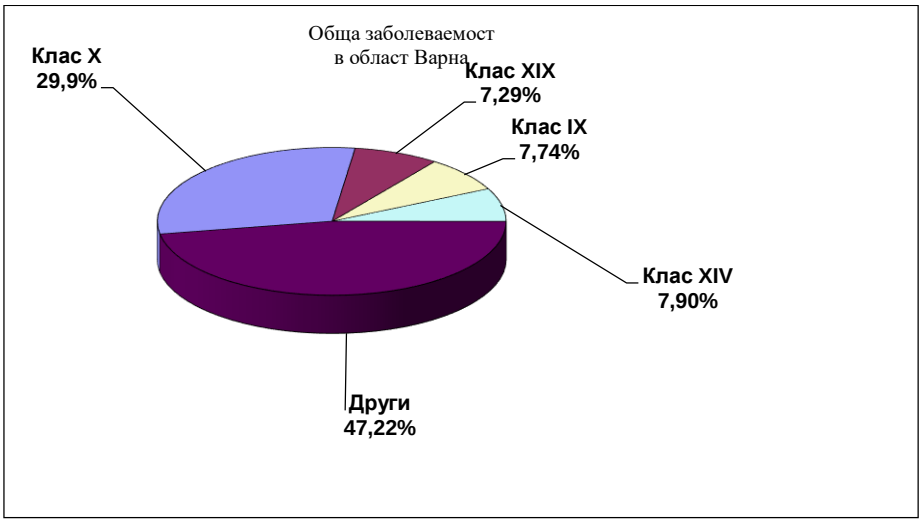
Нарастващата заболеваемост на населението се определя в най-голяма степен от заболявания, които се дължат на демографски фактори, свързани със стареенето на населението, нездравословно хранене, тютюнопушене, употреба на алкохол, нерационален и нехигиеничен живот, намалена двигателна активност и спортуване, живот в стрес и др.

В структурата на заболеваемостта на населението по класове болести за 2024 г. в област Варна с най-висок относителен дял са болести на дихателната система – 29,90%. На второ място болести на пикочо-половата система – 7,90%. На трето място са травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини - 7,29%.

Регистрираната заболеваемост за 2024 г. са 352 794.

През 2024 г в структурата на болестността по класове болести с най-висок относителен дял са болести на органите на кръвообращението – 20,70%. На второ място болести на дихателната система – 17,81%. На трето място са болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан - 8,28%.

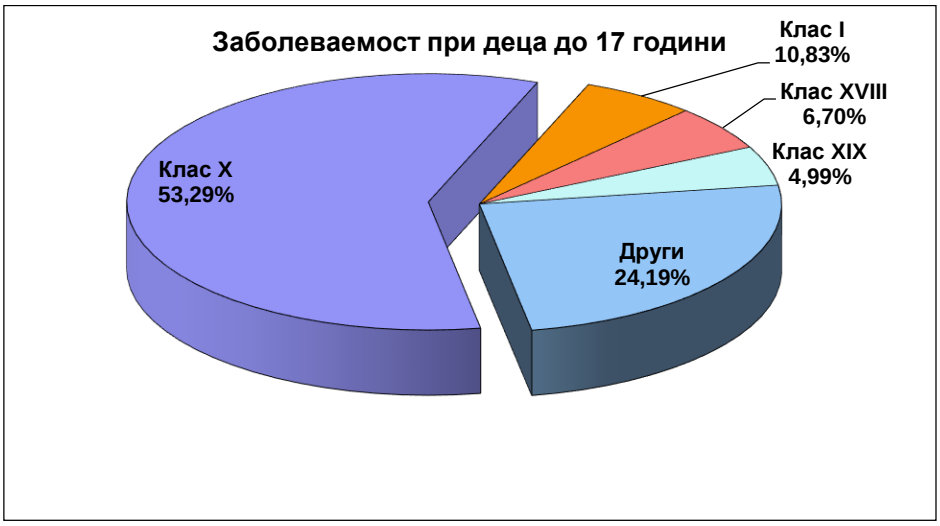
Регистрираната болесност за 2024 г. е 1 287 818.

Графика 7. *Структура на Общата заболеваемост на населението от област Варна през 2024 г.*

Заболеваемост при децата до 17 години.

В структурата на заболеваемостта при децата до 17 години по класове болести за 2024 г. в област Варна с най-висок относителен дял са болестите на дихателната система – 53,29%. На второ място някои инфекциозни и паразитни болести – 10,83%. На трето място са симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде – 6,70%. На четвърто място са травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини – 4,99%. На пето място са болести на окото и придатъците му – 4,38%.

Графика 8. *Структура на заболеваемост при децата до 17 години през 2024 г. от област Варна*

Болестност и заболеваемост сред населението в област Варна през 2023 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XIX клас	1 459 789	3 115,12	100	435 124	928,53	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	46 357	98,92	3,18	20 629	44,02	4,74
II	**Новообразувания**	33 167	70,78	2,27	8 511	18,16	1,96
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	12 582	26,85	0,86	3 185	6,80	0,73
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	10 1043	215,62	6,92	16 284	34,75	3,74
V	**Психични и поведенчески разстройства**	31 744	67,74	2,17	6 257	13,35	1,44
VI	**Болести на нервната система**	64 330	137,28	4,41	15 257	32,56	3,51
VII	**Болести на окото и придатъците му**	113 734	242,70	7,79	25 428	54,26	5,84
VIII	**Болести на ухото и мастоидния израстък**	48 507	103,51	3,32	16 687	35,61	3,83
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	310 484	662,56	21,27	38 216	81,55	8,78
X	**Болести на дихателната система**	245 248	523,35	16,80	117 881	251,55	27,09

XI	**Болести на храносмилателната система**	51 283	109,44	3,51	15 501	33,08	3,56
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	50 933	108,69	3,49	18 321	39,10	4,21
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	127 776	272,67	8,75	37 913	80,90	8,71
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	114 973	245,35	7,88	40 704	86,86	9,35
XV	**Бременност, раждане и послеродов период**	5 623	12,00	0,39	1 917	4,09	0,44
XVI	**Някои състояния възникващи през перинаталния период**	446	0,95	0,03	157	0,34	0,04
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	2 693	5,75	0,18	650	1,39	0,15
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	29 496	62,94	2,02	15 688	33,48	3,61
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини**	55 843	119,17	3,83	29 230	62,38	6,72
XXII	**Кодове за специални цели, в това число COVID-19**	10 923	23,31	0,75	6 605	14,09	1,52

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта.*

Болестност и заболеваемост сред населението в област Варна през 2024 г.

№ на класа	**НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10**	**Болестност**			**Заболеваемост**		
		Регистрирани заболявания	**На 1000 души от населението**	**Относителен дял (%)**	**Регистрирани заболявания**	**На 1000 души от населението**	**Относителен дял (%)**
	ОБЩО I – XIX клас	1 287 818	2943,44	100	352 794	806,35	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	35 954	82,18	2,79	17 999	41,14	5,10
II	**Новообразувания**	29 839	68,20	2,32	8 718	19,93	2,47
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	14 106	32,24	1,10	3 322	7,59	0,94
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	95 529	218,34	7,42	12 892	29,47	3,65
V	**Психични и поведенчески разстройства**	32 055	73,27	2,49	6 105	13,95	1,73
VI	**Болести на нервната система**	49 841	113,92	3,87	13 010	29,74	3,69
VII	**Болести на окото и придатъците му**	106 108	242,52	8,24	18 697	42,73	5,30
VIII	**Болести на ухото и мастоидния израстък**	37 609	85,96	2,92	12 486	28,54	3,54
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	266 563	609,26	20,70	27 317	62,44	7,74
X	**Болести на дихателната система**	229 379	524,27	17,81	105 482	241,09	29,90
XI	**Болести на храносмилателната система**	49 973	114,22	3,88	14 750	33,71	4,18
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	45 230	103,38	3,51	15 841	36,21	4,49
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	106 648	243,76	8,28	24 844	56,78	7,04

XIV	**Болести на пикочо-половата система**	95 767	218,89	7,44	27 886	63,74	7,90
XV	**Бременност, раждане и послеродов период**	4 765	10,89	0,37	1 788	4,09	0,51
XVI	**Някои състояния възникващи през перинаталния период**	466	1,07	0,04	201	0,46	0,06
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	2 382	5,44	0,18	592	1,35	0,17
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	28 426	64,97	2,21	13 473	30,79	3,82
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини**	54 811	125,28	4,26	25 705	58,75	7,29
XXII	**Кодове за специални цели, в това число COVID-19**	4 737	10,83	0,37	2 826	6,46	0,80

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта.*

Хоспитализирана заболеваемост

Запазва се тенденцията и през 2024 г. на първо място е клас IX (болести на органите на кръвообращение) – 13563 души, което е 310,00 на 10 000 души от населението на областта, с относителен дял – 19,58%.

На второ място отново е клас XI (Болести на храносмилателната система) – 9257 души, което е 211,58 на 10 000 души от населението и относителен дял – 13,36 %.

Отново за 2024 г. на трето място е Клас II (новообразувания-включват се всички видове новообразувания – доброкачествени, злокачествени, с неопределен характер, новообразувания in situ)– 6936 души, което е 158,53 на 10 000 души от населението и относителен дял – 10,01%.

На четвърто място е клас XIX (Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини), които за 2023 г. са били на пето място – 5374 души или 122,83 на 10 000 души от населението, относителен дял – 7,76%.

На пето място е клас XIV (Болести на пикочо-половата система), които за 2023 г. са били на четвърто място – 5285 души, което е 120,79 на 10 000 души от населението, относителен дял – 7,63%.

През 2024 г. отчетените от лечебните заведения за болнична помощ хоспитализирани случаи са 69270 или 1583,24 на 10 000 от населението, което бележи спад в сравнение с 2023 г., когато хоспитализирани случаи са били 90533 души или 2085,10 на 10 000 от населението.

Хоспитализирана заболеваемост в Област Варна за 2023 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	**Хоспитализации по вид заболяване**	**На 10 000 души от населението**	**Относителен дял (%)**
	ОБЩО I - XXII клас	90533	2085,10	100,00
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	2042	47,03	2,26
II	Новообразувания	11093	255,49	12,25
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	1277	29,41	1,41

IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	2858	65,82	3,16
V	Психични и поведенчески разстройства	2454	56,52	2,71
VI	Болести на нервната система	1787	41,16	1,97
VII	Болести на окото и придатъците му	1939	44,66	2,14
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	755	17,39	0,83
IX	Болести на органите на кръвообращението	16384	377,35	18,10
X	Болести на дихателната система	5954	137,13	6,58
XI	Болести на храносмилателната система	11579	266,68	12,79
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1698	39,11	1,88
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	6884	158,55	7,60
XIV	Болести на пикочо-половата система	7670	176,65	8,47
XV	Бременност, раждане и послеродов период	5360	123,45	5,92
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	1186	27,32	1,31
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	608	14,00	0,67
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	1533	35,31	1,69
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	6863	158,06	7,58
XXII	Кодове за специални цели U00–U85	609	14,03	0,67

Забележка: *Данните са получени от внедрената от НЦОЗА система за отчитане на хоспитализираните случаи в ЛЗ за болнична помощ за 2023 г.*

Хоспитализирана заболеваемост в Област Варна за 2024 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	**Хоспитализации по вид заболяване**	**На 10 000 души от населението**	**Относителен дял (%)**
	ОБЩО I - XXII клас	69270	1583,24	100,00
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	1676	38,31	2,42
II	Новообразувания	6936	158,53	10,01
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	510	11,66	0,74

IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	1950	44,57	2,82
V	Психични и поведенчески разстройства	2230	50,97	3,22
VI	Болести на нервната система	1346	30,76	1,94
VII	Болести на окото и придатъците му	1230	28,11	1,78
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	800	18,28	1,15
IX	Болести на органите на кръвообращението	13563	310,00	19,58
X	Болести на дихателната система	5580	127,54	8,06
XI	Болести на храносмилателната система	9257	211,58	13,36
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1332	30,44	1,92
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	4924	112,54	7,11
XIV	Болести на пикочо-половата система	5285	120,79	7,63
XV	Бременност, раждане и послеродов период	4227	96,61	6,10
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	901	20,59	1,30
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	283	6,47	0,41
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	1554	35,52	2,24
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	5374	122,83	7,76
XXII	Кодове за специални цели U00–U85	312	7,13	0,45

Забележка: *Данните са получени от внедрената от НЦОЗА система за отчитане на хоспитализираните случаи в ЛЗ за болнична помощ за 2024 г.*

Онкологични заболявания

По данни на GLOBOCAN 2020 раковите заболявания са причината за приблизително 20 милиона заболели и 10 милиона смъртни случая по света през 2020 г., като около 1/3 от смъртните случаи се дължат на тютюнопушене, висок индекс на телесната маса, прекомерна консумация на алкохол, неподходящ хранителен режим и липса на физическа активност. Почти 1/4 от заболелите в световен мащаб и близо 2 милиона са смъртните случаи в Европа, а сравнение за същия период броят на новодиагностицирани случаи на онкологични заболявания в България е 36 451, а броят на смъртните случаи се равнява на 19 460. Ракът на простатата, колоректалният карцином, ракът на белия дроб, гърдата и маточната шийка са сред петте най-често срещани локализации при мъжете и жените в страната.

В област Варна през 2024 г. заболеваемостта от злокачествени новообразувания е 490,49, а болестността – 4289,17 на 100 000 души от населението.

За 2023 г. заболеваемостта от злокачествени новообразувания е била 512,22, а болестността – 4141,73 на 100 000 души от населението.

Запазва се тенденцията и през 2024 г. сред новооткритите заболявания най-често срещани да са тези на Храносмилателните органи – 523, или 119,54 на 100 000 души население, след тях са Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата – 348 или 79,54 на 100 000 души население. На трето място са злокачествени новообразувания на млечната жлеза – 290 или 66,28 на 100 000 души население.

Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания

Наименование и локализацияна на новообразуванието по МКБ – 10	2023 г.						2024 г.					
	Всичко			Новооткрити			Всичко			Новооткрити		
	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)
Злокачествени новообразувания **всичко**	17983	4141,73	100,00	2224	512,22	100,00	18766	4289,17	100,00	2146	490,49	100,00
Устни, устна кухина и фаринкс	316	72,78	1,76	44	10,13	1,98	328	74,97	1,75	41	9,37	1,91
в т.ч.: устна	73	16,81	0,41	6	1,38	0,27	76	17,37	0,40	7	1,60	0,33
Храносмилателни органи	3005	692,09	16,71	519	119,53	23,34	3115	711,97	16,60	523	119,54	24,37
в т. ч.: хранопровод	36	8,29	0,20	11	2,53	0,49	34	7,77	0,18	10	2,29	0,47
стомах	242	55,74	1,35	58	13,36	2,61	227	51,88	1,21	62	14,17	2,89
дебело черво	1436	330,73	7,99	195	44,91	8,77	1484	339,18	7,91	191	43,66	8,90
ректосигмоидална област, право черво (ректум), анус и анален канал	1000	230,31	5,56	141	32,47	6,34	1036	236,79	5,52	132	30,17	6,15
черен дроб и интрахепатални жлъчни пътища	76	17,50	0,42	29	6,68	1,30	86	19,66	0,46	34	7,77	1,58
Панкреас	149	34,32	0,83	72	16,58	3,24	168	38,40	0,90	74	16,91	3,45
Дихателни органи и гръден кош	762	175,50	4,24	209	48,14	9,40	827	189,02	4,41	227	51,88	10,58
в т. ч.: ларинкс	211	48,60	1,17	23	5,30	1,03	220	50,28	1,17	25	5,71	1,16
трахея, бронхи и бял дроб	509	117,23	2,83	181	41,69	8,14	560	127,99	2,98	197	45,03	9,18
Кости и ставни хрущяли	38	8,75	0,21	2	0,46	0,09	39	8,91	0,21	1	0,23	0,05
Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата	3469	798,96	19,29	376	86,60	16,91	3581	818,47	19,08	348	79,54	16,22
в т. ч.: злокачествен меланом на кожата	364	83,83	2,02	27	6,22	1,21	380	86,85	2,02	32	7,31	1,49
Мезотелиална и меки тъкани	150	34,55	0,83	14	3,22	0,63	153	34,97	0,82	16	3,66	0,75
Млечна жлеза	3486	802,87	19,38	277	63,80	12,46	3638	831,50	19,39	290	66,28	13,51
Женски полови органи	2123	488,96	11,81	186	42,84	8,36	2156	492,78	11,49	147	33,60	6,85
в т. ч.: шийка на матката	736	169,51	4,09	69	15,89	3,10	746	170,51	3,98	41	9,37	1,91

тяло на матката	910	209,59	5,06	71	16,35	3,19	924	211,19	4,92	63	14,40	2,94
с неуточнена локализация на матка-та	8	1,84	0,04	0	0,00	0,00	6	1,37	0,03	0	0,00	0,00
яйчник	390	89,82	2,17	37	8,52	1,66	395	90,28	2,10	34	7,77	1,58
Мъжки полови органи	1777	409,27	9,88	248	57,12	11,15	1946	444,78	10,37	231	52,80	10,76
в т. ч.: простата	1548	356,53	8,61	230	52,97	10,34	1698	388,10	9,05	214	48,91	9,97
Пикочна система	1522	350,54	8,46	204	46,98	9,17	1635	373,70	8,71	210	48,00	9,79
в т. ч.: пикочен мехур	982	226,17	5,46	122	28,10	5,49	1044	238,62	5,56	129	29,48	6,01
Око, главен мозък и други части на централната нервна система	144	33,17	0,80	26	5,99	1,17	153	34,97	0,82	32	7,31	1,49
в т. ч.: око и неговите придатъци	28	6,45	0,16	2	0,46	0,09	24	5,49	0,13	0	0,00	0,00
главен мозък	86	19,81	0,48	22	5,07	0,99	100	22,86	0,53	31	7,09	1,44
Щитовидна и други ендокринни жлези	501	115,39	2,79	39	8,98	1,75	536	122,51	2,86	24	5,49	1,12
в т. ч.: щитовидна жлеза	482	111,01	2,68	38	8,75	1,71	516	117,94	2,75	23	5,26	1,07
Неточно определени, вторични и неуточнени локализации	106	24,41	0,59	45	10,36	2,02	101	23,08	0,54	39	8,91	1,82
Лимфна, кръвотворна и сродните им тъкани	584	134,50	3,25	35	8,06	1,57	558	127,54	2,97	17	3,89	0,79
в т. ч.: болест на Hodgkin	126	29,02	0,70	2	0,46	0,09	125	28,57	0,67	1	0,23	0,05
нехочкинов лимфом	210	48,37	1,17	15	3,45	0,67	210	48,00	1,12	7	1,60	0,33
левкемия	221	50,90	1,23	17	3,92	0,76	197	45,03	1,05	8	1,83	0,37
лимфоид на левкемия	148	34,09	0,82	1	0,23	0,04	136	31,08	0,72	2	0,46	0,09
миелоид на левкемия	37	8,52	0,21	4	0,92	0,18	35	8,00	0,19	5	1,14	0,23
Самостоятелни (първични) множествени локализации (C97)	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Новообразувания ин ситу	305	70,25	1,70	35	8,06	1,57	330	75,42	1,76	32	7,31	1,49

***Забележка**: Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на СБАЛОЗ „Д-р Марко А. Марков" ЕООД.*

В РБългария има разработен и приет с Решение на Министерски съвет „Национален план за борба с рака в Република България 2027 г." Той има за задача изграждането на интегрирана и достъпна система за онкологична грижа, в рамките на която да се осигуряват всички дейности по превенция, скрининг, иновативна диагностика и лечение и грижи с цел по-добро качество на живот за онкологичните пациенти.

Чрез Националния план за борба с рака България ще осигури изпълнението и на заложените стратегически цели в Резолюцията на Европейския парламент от 16 февруари 2022 г. относно укрепването на Европа в борбата с рака, като част от Плана на

Европейската комисия за борба с рака от 3 февруари 2021 г., с което ще допринесе за създаването на Европейски здравен съюз за по-добра подготовка на ЕС за здравни кризи и подобряване на здравните системи в Европа, в частност да помогне на гражданите на ЕС за намаляване на онкологичните заболявания.

Инфекциозни болести

Относителен дял на регистрираните инфекциозни и паразитни болести в общата болестност през последните три години е следния – 2,05 % за 2022 г., 2,26% за 2023 г. и 2,42 за 2024 г. Най-голяма епидемиологична значимост по групи инфекции имат следните нозологични форми: чревни инфекциозни болести, вирусен хепатит, сифилис и др.

Високата честота на инфекциозните заболявания е свързана както с нивото на здравната култура и социалния статус на населението, така и с дейностите по провеждането на активна и пасивна профилактика на заразните и паразитни болести.

Проблемите, свързани с постигането на висок обхват планови имунизации се отнасят преди всичко до групите с повишен риск и касаят най-вече ромската етническа група и децата в неравностойно социално положение.

Регистрирани заболявания от активна туберкулоза

През последното десетилетие се наблюдава тенденция за намаление както на броя на новите случаи на туберкулоза, така и на броя на регистрираните заболявания от активна туберкулоза, но разпространението й все още не е овладяно. Въпреки това и целенасоченото внимание чрез Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата за периода 2021—2025 година, заболеваемостта е сред най-високите в ЕС. В България диагностиката, лечението и профилактиката на туберкулозата са безплатни за всички, които се нуждаят, независимо от техния здравноосигурителен статус.

През 2024 г. се наблюдава незначително покачване в броя на регистрираните заболявания от активна туберколоза в сравнение с 2023 г. – 189. През 2023 г. броят на регистрираните заболявания от активна туберколоза е бил – 185. До голяма степен националната програма за превенция и контрол на туберкулозата постига своята цел – контролира нарастването на заболеваемостта. За това допринася възстановяването на организационно-методичната помощ, извършвана от утвърдени специалисти по белодробни болести, унифицирано лечение на болните от туберкулоза в съответствие с препоръките на СЗО.

Регистрирани заболявания от активна туберкулоза по форма на заболяването

Форма на заболяването	2022 г.		2023 г.		2024 г.	
	Брой	На 100 000	Брой	На 100 000	Брой	На 100 000
Общо	193	44,80	185	42,61	189	43,20
в т.ч. новооткрити	37	8,59	45	10,36	62	14,17
Туберкулоза на дих. органи	172	39,92	166	38,23	171	39,08
в т.ч. новооткрити	30	6,96	37	8,52	53	12,11
Туберкулоза на костите и ставите	4	0,93	1	0,23	2	0,46
в т.ч. новооткрити	1	0,23	1	0,23	0	0,00
Туберкулоза на пикочо-половите органи	0	0,00	2	0,46	2	0,46
в т.ч. новооткрити	0	0,00	2	0,46	0	0,00

Други форми на активна туберкулоза	1	0,23	1	0,23	1	0,23
в т.ч. новооткрити	0	0,00	0	0,00	1	0,23

***Забележка**: Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗИБП и СБАЛПФЗ-Варна ЕООД.*

Превенцията и профилактиката се осъществяват чрез два подхода: идентифициране на заболелите от туберкулоза и техните контактни лица и съответно лечение на заболелите; ваксиниране на децата за предпазване от болестта.

Все още са налице редица проблеми, свързани с контрола на туберкулозата, като: остаряла материална база, осигуряване средства за изследвания, поддържане и обновяване на диагностичната апаратура, наличие на резистентност и пр. Задължителната имунизация срещу туберкулоза и други болести, предотвратими чрез ваксинация, е изложена на предизвикателства поради намаляващото равнище на покритието. То се наблюдава на регионално равнище и се осигурява от ОПЛ или определения персонал на регионалните здравни инспекции. Въпреки санкциите, като глоби за родителите, които не спазват изискванията, и пречките при записването на децата в детски ясли и градини, равнището на ваксинационното покритие намалява.

Психични заболявания

Световната здравна организация (СЗО) дефинира здравето като състояние на пълно физическо, психическо и социално благополучие, а не просто като отсъствие на болест или недъг. По същата логика психичното здраве не може да се определя просто като отсъствие на психична болест, а като психологично благополучие (т.е. чувство, усещане за благополучие) и/или адекватна приспособимост, съобразена с обществено приетите стандарти на човешки отношения.

Пандемията от COVID-19 също влоши психичното здраве на българите, като повече хора са потърсили консултации с психиатър и невролог и консумацията на антидепресанти се е увеличила. Това се случва на фона на все по-изострящите се стари проблеми в областта на психиатричната помощ като недостъпна и зле финансирана медицинска помощ, липса на специалисти и на услуги в общността, както и стигма към хората с психични разстройства.

През 2024 г. са регистрирани 20 224 психични и поведенчески разстройства, от които 3 653 са новооткрити. Показателят болестност е 46,20 на 1000 души при заболеваемост – 8,35 на 1000 души.

През 2023 г. са регистрирани 13 897 психични и поведенчески разстройства, от които 2 837 са новооткрити. Показателят болестност е 32,00 на 1000 души при заболеваемост – 6,53 на 1000 души.

През 2022 г. са регистрирани 18 474 психични и поведенчески разстройства, от които 2 473 са новооткрити. Показателят болестност е 42,90 на 1000 души при заболеваемост – 5,74 на 1000 души.

През 2020 г. беше разработена Национална стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021 – 2030 г. https://www.mh.government.bg/bg/search/?q=%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE+%D0%B7%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5

В Стратегията са записани следните проблеми за разрешаване:

• Липса на единна информационна система в здравеопазването и условия за интегрирани грижи.

• За здравеопазване държавата отделя до 5 % от БВП (под 5,5 млн. Евро). От тях едва 2 % е бюджета за психиатрично здравеопазване (изключват се социалните и резидентни услуги).

• Липса на унифициран и устойчив регламент за финансиране: исторически бюджет за ДПБ; Методика за отделения при МБАЛ, ЦПЗ; намаляващо съучастие на общинските бюджети.

• Отделенията към УМБАЛ и МБАЛ се финансират чрез методика на субсидиране, която представлява тежест за управлението на съответното лечебно заведение. Това ограничава възможностите за разкриване на места за лечение в общността.

• Липса на стандарт за остойностяване на високоспециализираните дейности.

• Липса на договори с НЗОК за високоспециализирани дейности.

• Затруднен достъп до психиатрични услуги в условията на спешност поради усложнена нормативна процедура.

• Няма финансиране за дългосрочно, недоброволно лечение.

Рискови фактори, влияещи върху здравето на населението в област Варна. Начин на живот

Основна част от причините за умиранията и влошеното здраве на населението се коренят в нездравословния начин на живот. В тази група се включват основни поведенчески фактори, психологически и социални фактори. В рисковата констелация на населението у нас съществено значение имат следните фактори, свързани със стила и начина на живот:

Тютюнопушенето е причина за рака на белия дроб, редица други онкологични заболявания, хронични заболявания на белия дроб, на сърдечно-съдовата система, и има доказана причинна връзка с атеросклерозата. Съгласно оценките на Световната банка цената, която плаща здравната система на дадена държава за последствията за здравето от употребата на тютюневи изделия, съставлява между 0.1% и 1.1% от брутния вътрешен продукт в различните страни.

Нерационалното хранене − с него са свързани много случаи на заболявания от ИБС, МСБ, диабет, затлъстяване, артериална хипертония, онкологични заболявания и други. Важно значение има повишената консумация на сол, на животински мазнини, прости „бързи" въглехидрати, добавки, консерванти, преработени храни, fast food, хранене извън дома, намалената консумация на пресни плодове и зеленчуци. Хранителният модел на българина остава небалансиран, с висок дял на наситени мазнини, захар и сол.

Злоупотребата с алкохол е рисков фактор за артериална хипертония, мозъчен инсулт, рак на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода, инциденти и травми, чернодробна цироза, може да увреди половата функция, нервната система и др.

Злоупотреба с наркотици е сериозен рисков фактор с тежки последици за индивида, семейството и обществото, който довежда до понижаване качеството на живота, преждевременна смърт (инфекции, СПИН, хепатит, предозиране), деформирани семейни отношения и хроничен стрес за членовете на семейството, престъпност, понижаване на интелектуалния потенциал, увреждане на генетичния фонд.

Ниската двигателна активност увеличава риска от възникване на сърдечно-съдови заболявания (артериална хипертония, исхемична болест на сърцето, мозъчно-съдова болест), диабет, затлъстяване.

Психосоциалният стрес повишава значително риска от появяване на артериална хипертония, атеросклероза, миокардни увреждания, внезапна сърдечна смърт, диабет, астма и редица психосоматични заболявания.

Притеснително е нарастването на броя на подрастващите, изложени на изброените рискови фактории.

Икономически и социални фактори

Състоянието на здравето в голяма степен предопределя възможностите за социална и трудова активност. От друга страна, здравето на населението е под влияние на всички многочислени аспекти на достигнатото качество на живот, вкл. размер на доходите, ниво на образование, качество на околната среда, жилищни условия, условия на труд, социално обслужване и т.н.

Стратегическа цел на националната здравна политика е подобряване на здравето на населението.

Измерители на здравето на нацията са демографските процеси, заболеваемостта, факторите на риска за здравето.

Промените във възрастовата структура на населението оказват съществено влияние върху показателите на обществено здраве, особено върху общите коефициенти на раждаемост, смъртност и болестност и в крайна сметка върху здравните потребности на населението.

III. Състояние на системата за медицинска помощ

Първична извънболнична медицинска помощ.

Първичната извънболнична медицинска помощ се осъществява от амбулатории – индивидуални и групови практики за медицинска и дентална помощ.

Осигуреност на населението с ОПЛ по данни от РЗОК – Варна, съответствие с НЗК 2018 г.:

- показател – ОПЛ на 10 000 души
- **за областта – 6,26**
- **по общини:**

Общини	Население към 31.12.2024 г.	Общопрактикуващи лекари към 31.12.2024 г. сключили договор НЗОК	Осигуреност на 10 000 души
Аврен	8178	4	4,89
Аксаково	19203	7	3,65
Белослав	9465	7	7,40
Бяла	3394	2	5,89
Варна	327424	209	6,38
Ветрино	4801	2	4,17
Вълчи дол	7277	8	10,99
Девня	7077	6	8,48
Долни чифлик	15373	8	5,20
Дългопол	11526	5	4,34
Провадия	17505	11	6,28
Суворово	6298	5	7,94
Варненска област	437521	274	6,26

Забележка: *Данните за брой общопрактикуващи лекари към 31.12.2024 г., сключили договор с НЗОК са получени от РЗОК*

Общ брой ОПЛ /титуляри на практика/ - 330 броя титуляри, работещи в 298 лечебни заведения за първична медицинска помощ;

- Индивидуални практики – 274 броя;
- Групови практики – 24 броя, с общо 56 броя съдружници /титуляри/;

ОПЛ /титуляри на практика/, придобили специалност по „Обща медицина“ към настоящия момент – 197 броя;

ОПЛ с призната специалност „Вътрешни болести“, „Педиатрия“ и „Спешна медицина“, които имат права по § 95 от преходните и заключителни разпоредби към Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето /ДВ. бр. 41/2009 г., в сила от 02.06.2009 г./ - 87 броя.

ОПЛ /титуляри на практика/ без придобита специалност по “Обща медицина” – 46 броя. От тях:

- зачислени за специализация по „Обща медицина” – 27 броя;
- незачислени за специализация по „Обща медицина” – 19 броя;

ОПЛ /титуляри на практика/, попадащи в хипотезата на § 6, ал.2 от Преходните и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения (обн. - ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 4.06.2019 г.) и подадени за заличаване от регистъра, воден в ИАМН по чл. 41 от Закона за лечебните заведения – 13 броя индивидуални практики за първична медицинска помощ;

Забележка: Към този момент посочените в т. 5 13 броя индивидуални практики за първична медицинска помощ, чийто управители попадат в хипотезата на § 6, ал.2 от Преходните и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения (обн. - ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 4.06.2019 г.) не са заличени от регистъра, воден в ИАМН по чл. 41 от Закона за лечебните заведения.

Извършени прегледи за 2024 г.

Извършени прегледи	**Брой**
Проф. преглед 0-1 г.	31 500
Проф. преглед 1-2 г.	10 880
Проф. преглед 2-7 г.	31 422
Проф. преглед 7-18 г.	44 403
Брой прегледи на бременни	14
Посещения	
на диспансеризирани при ОПЛ ЗЗОЛ	295 046
Проф. преглед над 18 г.	162 699
Брой други прегледи	1 314 647
Общо брой прегледи	1 890 611

Забележка: *Данните са получени от РЗОК*

Изводи:

Наблюдава се концентриране на ОПЛ в големите населени места – центрове на общини, като голяма част от тях са избрани от пациенти от отдалечени села, разположени на голяма територия. Това е предпоставка за ненавременно оказване на медицинска

помощ и създава неравнопоставеност и затруднен достъп до ОПЛ на селското население в сравнение с градското. Специалността Обща медицина обаче е от изключително значение за осъществяването на първична медицинска помощ, която е основата на здравната система, тъй като амбулатория за първична медицинска помощ към момента може да бъде разкривана само от лекари с придобита специалност Обща медицина или от специализанти по Обща медицина. Според НЗК 2018 потребностите от специалисти по Обща медицина са 315. Към 31.12.2024 г. общият брой на практикуващите ОПЛ, сключили договор с НЗОК е 274 души, което показва, че потребностите не са напълно задоволени.

Лечебни заведения за първична извънболнична медицинска и дентална помощ на територията на област Варна към 31.12…… г. (тригодишен период)

Видове ЛЗ	**2022 г.**	**2023 г.**	**2024 г.**
АИП ПМП	303	296	274
АИП ПДП	580	582	590
АГП ПМП	24	25	24
АГП ПДП	63	64	64

***Забележка**: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

Специализирана извънболнична медицинска помощ

Към 31.12.2024 г. специализираната извънболнична медицинска помощ в област Варна се осъществява от 722 лечебни заведения, от които:

- 10 – Диагностично консултативни центрове (ДКЦ);
- 101 – Медицински центрове (МЦ);
- 7 – Медико-дентални центрове (МДЦ);
- 10 – Дентални центъра (ДЦ);
- 28 – Групови практики за специализирана медицинска помощ (АГП СМП);
- 416 – Индивидуални практики за специализирана медицинска помощ (АИП СМП);
- 9 – Индивидуални практики за специализирана дентална помощ (АИП СДП);
- 1 – Групова практика за специализирана дентална помощ (АГП СДП);
- 113 – Самостоятелни медико-технически лаборатории (СМТЛ);
- 19 – Самостоятелни медико-диагностични лаборатории (СМДЛ);
- 8 – Хосписа.

На територията на област Варна броя на разкритите амбулатории за здравни грижи е:

- 8 бр. индивидуални практики за здравни грижи;
- 4 бр. групови практики за здравни грижи.

Налице е неравномерно разпределение на лечебните заведения за специализирана извънболнична помощ, които са съсредоточени главно в областния град Варна и са недостатъчни в по-малките населени места. Това принуждава пациентите от малките общини да пътуват за извършване на специализирани изследвания и консултации.

Лечебни заведения за специализирана извънболнична медицинска и дентална помощ на територията на област Варна към 31.12. …… г. (тригодишен период)

Видове ЛЗ	2022 г.	2023 г.	2024 г.
АИП СМП	404	398	416
АИП СДП	10	10	9
АГП СМП	30	30	28
АГП СДП	1	1	1
МЦ	96	94	101
МДЦ	7	7	7
ДКЦ	10	10	10
ДЦ	10	10	10
СМДЛ	19	20	19
СМТЛ	110	113	113
ОБЩО:	**697**	**693**	**714**

***Забележка**: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

Лечебни заведения за специализирана извънболнична медицинска и дентална помощ по общини към 31.12.2024 г.

Община	АИП СМП	АИП СДП	АГП СМП	АГП СДП	МЦ	МДЦ	ДКЦ	ДЦ	СМДЛ	СМТЛ	Хосписи
Аврен					1						
Аксаково	4				2						2
Белослав	2				1					1	
Бяла	1										
Варна	375	9	28	1	90	7	9	10	18	110	6
Ветрино											
Вълчи дол	7										
Девня	4						1				
Долни чифлик					1						
Дългопол	2				2						
Провадия	20				4				1	2	
Суворово	1										

***Забележка**: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

Изпълнение на здравната карта за област Варна по видове специалности – за 2024 г. (сключили договор с НЗОК)

Специалност	Национална здравна карта	Брой специалисти в ИБМП, сключили договор с РЗОК Варна
АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ	57	77
АНЕСТЕЗИОЛОГИЯ И ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕНИЕ	11	0
ВЪТРЕШНИ БОЛЕСТИ	24	20
ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЯ	14	21
ЕНДОКРИНОЛОГИЯ И БОЛЕСТИ НА ОБМЯНАТА	36	37

ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ	6	2
КАРДИОЛОГИЯ	60	80
КЛИНИЧНА АЛЕРГОЛОГИЯ	8	8
КЛИНИЧНА ТОКСИКОЛОГИЯ	2 за СИР	1
КЛИНИЧНА ХЕМАТОЛОГИЯ	5	5
КОЖНИ И ВЕНЕРИЧЕСКИ БОЛЕСТИ	30	31
МЕДИЦИНСКА ОНКОЛОГИЯ	3	1
МЕДИЦИНСКА ПАРАЗИТОЛОГИЯ	6	1
НЕРВНИ БОЛЕСТИ	47	60
НЕФРОЛОГИЯ	10	17
ОРТОПЕДИЯ И ТРАВМАТОЛОГИЯ	31	48
ОЧНИ БОЛЕСТИ	35	62
ПНЕВМОЛОГИЯ И ФТИЗИАТРИЯ	14	17
ПСИХИАТРИЯ	27	24
РЕВМАТОЛОГИЯ	7	14
УРОЛОГИЯ	10	21
УШНО-НОСНО-ГЪРЛЕНИ БОЛЕСТИ	30	40
ФИЗИКАЛНА И РЕХАБИЛИТАЦИОННА МЕДИЦИНА	14	30
ГРЪДНА ХИРУРГИЯ	5 за СИР	5
НЕВРОХИРУРГИЯ, СЪДОВА ХИРУРГИЯ, АНГИОЛОГИЯ	17 за СИР	17
ХИРУРГИЯ	46	46
ПЕДИАТРИЯ	80	42
ДЕТСКА ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЯ	3 за СИР	3
ДЕТСКА ЕНДОКРИНОЛОГИЯ И БОЛЕСТИ НА ОБМЯНАТА	5 за СИР	1
ДЕТСКА КАРДИОЛОГИЯ	7 за СИР	3
ДЕТСКА КЛИНИЧНА, ХЕМА-ТОЛОГИЯ И ОНКОЛОГИЯ	3 за СИР	0
ДЕТСКА НЕВРОЛОГИЯ	3 за СИР	2
ДЕТСКА НЕФРОЛОГИЯ	3 за СИР	3
ДЕТСКА ПНЕВМОЛОГИЯ И ФТИЗИАТРИЯ	5 за СИР	4

ДЕТСКА ПСИХИАТРИЯ	6 за СИР	3
ДЕТСКА РЕВМАТОЛОГИЯ	4 за СИР	2
ДЕТСКА ХИРУРГИЯ	3 за СИР	2
ОБЩО:	677	750

Забележка: *данните са получени от РЗОК. СИР – Североизточен район (Варна, Добрич, Търговище, Шумен)*

Посещения в амбулаторията при специалисти през 2024 г.

Област Варна	ОБЩО					
	Посещения в амбулаторията					на 1 жител
	Всичко	деца до 17 г.	в това число			
			профилактични	от тях деца до 17 г.	Посещения по домовете	
Лекари	1001962	125956	30730	4512	1254	2,29
Акушерство и гинекология	94256	1571	9591	72	2	0,22
Вътрешни болести	32252	751	3075	0	0	0,07
Гастроентерология	36090	88	0	0	3	0,08
Ендокринология и болести на обмяната	52566	328	228	0	5	0,12
Инфекциозни болести	0	0	0	0	0	0,00
Кардиология	98893	331	439	0	177	0,23
Клинична алергология	5576	1543	0	0	0	0,01
Клинична токсикология	64	1	25	0	0	0,00
Клинична хематология	7341	36	0	0	0	0,02
Кожни и венерически болести	43964	7166	0	0	94	0,10
Лъчелечение	313	0	0	0	0	0,00
Медицинска онкология	508	0	0	0	0	0,00
Нуклеарна медицина	0	0	0	0	0	0,00
Неврохирургия	2741	56	0	0	0	0,01
Нервни болести	87260	1073	3308	0	275	0,20
Нефрология	20504	2549	2	0	19	0,05
Ортопедия и травматология	80467	7746	799	4	539	0,18
Очни болести	109588	17368	8609	994	3	0,25
Педиатрия	64154	63655	3086	3086	25	0,15

Пневмология и фтизиатрия	25161	169	90	0	11	0,06
в т.ч.: Бронхология	0	0	0	0	0	0,00
Психиатрия	23011	901	34	0	12	0,05
в т.ч.: Наркология	992	0	0	0	0	0,00
Съдебна психиатрия	0	0	0	0	0	0,00
Ревматология	10054	62	0	0	6	0,02
Съдебна медицина и деонтология	0	0	0	0	0	0,00
Урология	23887	778	223	130	0	0,05
Ушно-носно-гърлени болести	66276	15883	995	0	3	0,15
Физикална и рехабилитационна медицина	46490	2026	0	0	4	0,11
Хирургия	42062	1804	226	226	76	0,10
Други специалности	28484	71	0	0	0	0,07

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на НЦОЗА за ЛЗ за извънболнична помощ*

Изводи:

За 2024 г. в област Варна има общо 1 001 962 посещения при специалисти, което е 2,29 посещения на 1 жител от населението. Извършените профилактични прегледи са 30 730 бр.

С най-висока степен на посещаемост са специалистите по очни болести – 109588 прегледа или 0,25 прегледа на 1 жител.

На второ място са специалистите по кардиология с 98893 прегледа или 0,23 на 1 жител и специалистите по акушерство и гинекология – 94256 или 0,22 на 1 жител.

На трето място са специалистите по нервни болести с 87260 прегледа – 0,20 на 1 жител.

На четвърто място са специалистите по Ортопедия и травматология с 80467 прегледа или 0,18 на 1 жител.

Следва да се има предвид, че все още обемът и структурата на посещаемостта към специалисти в извънболничната помощ по специалности са в зависимост не само от здравно-демографската характеристика и здравни потребности на населението, но и от осигуреността със съответните специалисти.

Болнична медицинска помощ

Осигуреност с легла

Лечебните заведения за болнична помощ на територията на областта са 20 бр.

СБАЛДБ „Д-р Лисичкова“ ЕООД преустанови дейност от 01.08.2022 г. за неопределен период от време поради недостиг на медицински специалисти. По същата причина „МБАЛ Девня“ ЕООД не използва всички разкрити 60 бр. легла, а само 25 бр. от тях.

Лечебни заведения в област Варна

Видове заведения	2022 г.		2023 г.		2024 г.	
	Брой	Легла*	Брой	Легла*	Брой	Легла*
Лечебни заведения за болнична помощ-всичко	**20**	**3 217**	**20**	**3 263**	**20**	**3 249**
Публични лечебни заведения	**11**	**2 628**	**11**	**2 628**	**11**	**2 614**
Многопрофилни болници	**6**	**2 117**	**6**	**2 117**	**6**	**2 103**
Многопрофилна болница за активно лечение	6	2 117	6	2 117	6	2 103
Специализирани болници	**5**	**511**	**5**	**511**	**5**	**511**
Специализирана болница за активно лечение	4	361	4	361	4	361
Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация	1	150	1	150	1	150
Частни лечебни заведения	**9**	**589**	**9**	**635**	**9**	**635**
Многопрофилни болници	**2**	**187**	**2**	**203**	**2**	**203**
Многопрофилна болница за активно лечение	2	187	2	203	2	203
Специализирани болници	**7**	**402**	**7**	**432**	**7**	**432**
Специализирана болница за активно лечение	5	132	5	132	5	132
Специализирана болница за рехабилитация	2	270	2	300	2	300

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на НЦОЗА за ЛЗ за болнична помощ.*
*******броя на леглата е съгласно Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред на лечебното заведение*

Заети легла в лечебните заведения за болнична помощ по видове към 31.12.2024 г.

Видове легла	2024 г.		
	Брой заети легла към 31.12.2024 г.	Осигуреност на 10 000	Относителен дял (%)
Общо	**3169**	72,43	100,00
За активно лечение	**2434**	55,63	76,81
Интензивни	**120**	3,04	3,79
Акушеро-гинекологични	**196**	4,48	6,18
Асистирана репродукция	**0**	0,00	0,00
Гинекология	**70**	1,60	2,21
Патологична бременност	**18**	0,41	0,57
Родилни	**108**	2,47	3,41
Педиатрични	**252**	5,76	7,95
Детска гастроентерология	**0**	0,00	0,00
Детска ендокринология и болести на обмяната	**0**	0,00	0,00

Детска кардиология	**0**	0,00	0,00
Детска клинична хематология и онкология	**20**	0,46	0,63
Детска нефрология и хемодиализа	**0**	0,00	0,00
Детска пневмология и фтизиатрия	**2**	0,05	0,06
Детска ревматология	**5**	0,11	0,16
Неонатология	**105**	2,40	3,31
Педиатрия	**120**	2,74	3,79
Терапевтични	**1080**	24,68	34,08
Вътрешни болести	**58**	1,33	1,83
Гастроентерология	**139**	3,18	4,39
Ендокринология и болести на обмяната	**26**	0,59	0,82
Инфекциозни болести	**70**	1,60	2,21
в т.ч. COVID-19 инфекция	**0**	0,00	0,00
Кардиология	**138**	3,15	4,35
Клинична алергология	**0**	0,00	0,00
Клинична имунология	**0**	0,00	0,00
Клинична токсикология	**15**	0,34	0,47
Клинична хематология	**102**	2,33	3,22
Кожни и венерически болести	**8**	0,18	0,25
Лъчелечение	**37**	0,85	1,17
Медицинска онкология	**142**	3,25	4,48
Нервни болести	**144**	3,29	4,54
Нефрология	**44**	1,01	1,39
Нуклеарна медицина	**2**	0,05	0,06
Пневмология и фтизиатрия	**100**	2,29	3,16
в т.ч. Белодробна туберкулоза	**20**	0,46	0,63
Извънбелодробна туберкулоза	**10**	0,23	0,32
Хронични неспецифични белодробни болести	**0**	0,00	0,00
Други	**63**	1,44	1,99

Ревматология	**55**	1,26	1,74
Хирургични	**773**	17,67	24,39
Гръдна хирургия	**45**	1,03	1,42
Детска хирургия	**21**	0,48	0,66
Кардиохирургия	**36**	0,82	1,14
Лицево-челюстна хирургия	**12**	0,27	0,38
Неврохирургия	**45**	1,03	1,42
Ортопедия и травматология	**150**	3,43	4,73
Очни болести	**55**	1,26	1,74
Пластично-възстановителна хирургия	**22**	0,50	0,69
Съдова хирургия	**44**	1,01	1,39
Урология	**79**	1,81	2,49
Ушно-носно-гърлени болести	**53**	1,21	1,67
Хирургия	**211**	4,82	6,66
За дългосрочни грижи (ш.70+77)	**12**	0,27	0,38
За продължително лечение	**3**	0,07	0,09
Вътрешни болести	**0**	0,00	0,00
Кардиология	**0**	0,00	0,00
Нервни болести	**3**	0,07	0,09
Ортопедия и травматология	**0**	0,00	0,00
Пневмология и фтизиатрия	**0**	0,00	0,00
Други	**0**	0,00	0,00
За палиативни мед. грижи	**9**	0,21	0,28
За рехабилитация	**558**	12,75	17,61
Психиатрични (ш.80+87)	**165**	3,77	5,21
За активно лечение (ш.81 до 86)	**165**	3,77	5,21
Геронтология	**25**	0,57	0,79
Детско-юношески	**29**	0,66	0,92
Наркология	**0**	0,00	0,00
Обща психиатрия	**111**	2,54	3,50
Съдебна психиатрия	**0**	0,00	0,00
Други	**0**	0,00	0,00
За дългосрочни грижи (ш.88 до 93)	**0**	0,00	0,00

Геронтология	**0**	0,00	0,00
Детско-юношески	**0**	0,00	0,00
Наркология	**0**	0,00	0,00
Обща психиатрия	**0**	0,00	0,00
Съдебна психиатрия	**0**	0,00	0,00
Други	**0**	0,00	0,00

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ статистически формуляр „3"-365 Б.*

Осигуреността със специализирани болнични легла е както следва:

Броят на заетите легла в лечебните заведения за болнична помощ към 31.12.2024 г. е 3 169, което е 72,43 осигуреност с легла на 10 000 души.

Леглата за активно лечение са 76.81% от общия брой на болничните легла. Това са 55,63 легла на 10 000 души.

От леглата за активно лечение с най-голям относителен дял имат терапевтичните – 34.08 (24.68 на 10 000 души), след това са хирургичните – 24.39% (17.67 на 10 000 души) и педиатричните с – 7.95% (5.76 на 10 000 души).

За 2024 г. заетостта с легла за анестезиология и интензивно лечение (интензивни легла) е 3,04 на 10 000 души и относителен дял 4,20%.

Заетостта с легла за дългосрочни грижи е 0.27 на 10 000 души, от които леглата за палиативни медицински грижи са 0.21 на 10 000 души.

Броят на заетите легла в лечебните заведения за болнична помощ към 31.12.2023 г. е бил 3 183, което е 73,31 осигуреност с легла на 10 000 души.

Леглата за активно лечение са били 76.75% от общия брой на болничните легла. Това са 56,27 легла на 10 000 души.

От леглата за активно лечение с най-голям относителен дял са били терапевтичните – 34.15 (25.04 на 10 000 души), след това са хирургичните – 24.32% (17.83 на 10 000 души) и педиатричните с – 7.92% (5.80 на 10 000 души).

За 2023 г. заетостта с легла за анестезиология и интензивно лечение (интензивни легла) е била 3,09 на 10 000 души и относителен дял 3,77%.

Заетостта с легла за дългосрочни грижи е била 0.28 на 10 000 души, от които леглата за палиативни медицински грижи са 0.21 на 10 000 души.

Дейност на стационарите на болничните лечебни заведени

Видове заведения	**2024 г.**									
	Легла (среднгодишен брой)	**Постъпили болни**	**Изписани болни**	**Умрели**	**Преминали болни**	**Проведени леглодни**	**Използваемост на леглата (дни)**	**Среден престой на 1 лекуван болен**	**Оборот на леглата**	**Летали-тет (%)**
ОБЩО ЛЗБП	3197	135662	133323	2457	136389	653938	204,55	4,79	42,66	1,81

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ за 2024 г.*

Дейността на лечебните заведения за болнична помощ се осъществява основно от многопрофилните болници за активно лечение (136389 преминали болни през 2024 г., проведени леглодни – 653938 и използваемост на леглата в дни 204,55).

Изводи:

Общият извод е, че многопрофилните болници за активно лечение осъществяват адекватна на потребностите на населението дейност. Икономическите лостове, нужни за по-нататъшното оптимизиране на дейността, осъществявана от многопрофилните болници за активно лечение са: вътрешно преструктуриране, ефективен мениджмънт и финансов контрол.

Спешна медицинска помощ

Структура и организация на спешната медицинска помощ в областта

ЦСМП – Варна обслужва 437 521 души население на област Варна на територия от 3 825 кв. м. Има разкрити девет ФСМП – в градовете Варна, Девня, Провадия, Долни Чифлик, Белослав, Аксаково, Дългопол, Вълчи дол и Бяла. През 2024 г. общия брой обслужени лица е бил 53418.

В общините Аврен, Ветрино и Суворово няма разкрити филиали. Населението там се обслужва от най-близко разположените филиали, но съществуват проблеми, свързани с отдалеченост, труднодостъпност, недобри транспортни комуникации, трудности в обслужването през зимния период.

Филиали на ЦСМП са необходими и в курортните комплекси през активния летен сезон, тъй като населението там се увеличава, а няма лечебни заведения, които да оказват 24-часова спешна медицинска помощ.

Дейност ЦСМП – Варна за 2024 г.

Показател	Брой
Амбулаторни прегледи	8642
Изпълнени повиквания - общо, от тях: - за спешна медицинска помощ - за санитарен транспорт (изпълнени искания за превоз на републикански консултанти)	47717 45973 85
Общ брой обслужени лица	53418
Персонал – общ брой, от тях: - лекари - фелдшери - медицински сестри - акушерки	 374 115 31 46 21
Транспортни средства - в т.ч. в движение	35 29

***Забележка**: данните са получени след обработка на отчетите на ЦСМП.*

Дейност на спешните отделения към болнични лечебни заведения

На територията на област Варна има три многопрофилни лечебни заведения за болнична помощ с разкрито Мултипрофилно спешно отделение – УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД, МБАЛ „Света Анна“ АД и МБАЛ Варна към ВМА София.

Дейността за 2024 г. на спешните отделения на тези болници е следната:
Обслужени лица – 117733
От тях насочени за хоспитализация – 39896

Анализът на състоянието, организацията и дейността на системата за спешна медицинска помощ показва редица съществени проблеми, които трябва да бъдат решени. Не е изпълнена целта за ясно дефиниране на функциите и задълженията на системата за спешна медицинска помощ. Поради затруднения в достъпа на пациентите до ОПЛ нараства търсенето на медицинска помощ в ЦСМП и Спешните отделения. Това се наблюдава особено в по-малките и отдалечените населени места. За определен контингент от населението – с нарушени здравноосигурителни права, от етнически малцинства, социално-слаби и др. системата на спешната помощ се оказва удобна, а в някои случаи и единствена алтернатива за получаване на медицинска помощ.

Налице са множество пропуски в системата за спешна медицинска помощ в България, което означава, че предоставянето на услугите в страната не е на ниво навсякъде и често е бавно. Някои сгради са в лошо състояние и разполагат със запас от остарели материали и оборудване, които не отговарят на изискванията на съвременните европейски здравни услуги за спешна помощ.

В тази връзка Министерството на здравеопазването, в качеството си на конкретен бенефициент, изпълнява Голям инвестиционен проект BG16RFOP001-4.001-0001 "Подкрепа за развитие на системата за спешна медицинска помощ", по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16RFOP001-4.001 „Регионална здравна инфраструктура“ в рамките на Приоритетна ос 4 „Регионална здравна инфраструктура“, финансиран по Оперативна програма „Региони в растеж” 2014-2020 . с начало на проекта: 23.10.2018 г. и продължителност**:** до 23.12.2023 г. и общ бюджет: 163 897 815.62 лв.

Основната цел на проекта е обновяване и модернизация на сградния фонд и оборудването в системата на спешната помощ на територията на цялата страна - спешните отделения на 34 лечебни заведения за болнична помощ, 27 Центъра за спешна медицинска помощ (ЦСМП) и разкритите към тях 170 филиали (ФСМП) и 6 изнесени екипа.

Всички филиали на ЦСМП Варна са включени в проекта, като през 2024 г. Центърът за спешна медицинска помощ във Варна получи поредна нова високопроходима линейка.

IV. Осигуреност на регионалната здравна мрежа с човешки ресурси

Медицински персонал в лечебните заведения в област Варна към 31.12.2024 г.

Вид лечебно заведение	Брой отчетени единици	Персонал в лечебните заведения						
		Физически лица						
		Общо	На основен трудов договор	Лекари на основен трудов договор	Лекари по дентална медицина на основен трудов договор	Фармацевти на основен трудов договор	Медицински специалисти по здравни грижи на основен трудов договор	Друг персонал на основен трудов договор
ЛЗБП	19	4 865	4 571	1 164	1	23	1 557	1 828
МЦ	74	1 470	876	276			253	347

Дентален център	10	207	146	0	57		24	65
Медико-дентален център	7	665	88	3	19		19	47
ДКЦ	9	676	466	155			156	155
СМДЛ	19	480	410	45			204	161
СМТЛ	66	264	251	0	2		203	46
АИП ПМП и АГП ПМП	195	370	331	236			54	41
АИП СМП и АГП СМП	87	113	88	67			15	6
ПРАКТИКИ ЗА ДЕНТАЛНА ПОМОЩ	301	585	423		246		53	123
Други здравни заведения		26	18				13	5
Общо:	12	3 153	2 753	327	110		791	1 525

Забележка: *Данните са получени след обработка на Годишен отчет 03010 – „3 – Здравно заведение" и Годишните статистически отчети за 2024 г.*

Лекари в област Варна по специалности – общо

Видове специалности	2022 г.		2023 г.		2024 г.	
	Брой	На 10 000 от населението	Брой	На 10 000 от населението	Брой	На 10 000 от населението
Лекари - всичко	**1 350**	**31,33**	**1 536**	**35,38**	**1 617**	**36,96**
Акушерство и гинекология	104	2,41	102	2,35	113	2,58
Ангиология	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Анестезиология и интензивно лечение	96	2,23	93	2,14	88	2,01
Вътрешни болести	37	0,86	31	0,71	33	0,75
Гастроентерология	32	0,74	29	0,67	35	0,80
Гериатрична медицина	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Гръдна хирургия	10	0,23	10	0,23	10	0,23
Детска гастроентерология	3	0,07	3	0,07	5	0,11
Детска ендокринология и болести на обмяната	6	0,14	6	0,14	7	0,16
Детска кардиология	3	0,07	2	0,05	3	0,07
Детска клинична хематология и онкология	5	0,12	4	0,09	4	0,09
Детска неврология	3	0,07	3	0,07	6	0,14
Детска нефрология и хемодиализа	3	0,07	2	0,05	3	0,07
Детска пневмология и фтизиатрия	3	0,07	3	0,07	5	0,11
Детска психиатрия	3	0,07	4	0,09	4	0,09
Детска ревматология	2	0,05	2	0,05	2	0,05
Детска хирургия	5	0,12	4	0,09	5	0,11
Ендокринология и болести на обмяната	27	0,63	26	0,60	42	0,96
Инфекциозни болести	11	0,26	7	0,16	7	0,16
Кардиология	78	1,81	90	2,07	111	2,54

Кардиохирургия	5	0,12	5	0,12	8	0,18
Клинична алергология	5	0,12	3	0,07	9	0,21
Клинична вирусология	4	0,09	4	0,09	4	0,09
Клинична имунология	4	0,09	4	0,09	4	0,09
Клинична лаборатория	37	0,86	44	1,01	42	0,96
Клинична микробиология	16	0,37	16	0,37	16	0,37
Клинична токсикология	1	0,02	0	0,00	0	0,00
Клинична фармакология и терапия	0	0,00	1	0,02	1	0,02
Клинична хематология	12	0,28	13	0,30	15	0,34
Кожни и венерически болести	34	0,79	32	0,74	34	0,78
Лицево-челюстна хирургия	4	0,09	4	0,09	5	0,11
Лъчелечение	6	0,14	6	0,14	6	0,14
Медицинска генетика	4	0,09	6	0,14	5	0,11
Медицинска онкология	11	0,26	12	0,28	14	0,32
Медицинска паразитология	7	0,16	9	0,21	9	0,21
Неврохирургия	13	0,30	15	0,35	13	0,30
Неонатология	12	0,28	12	0,28	12	0,27
Нервни болести	61	1,42	61	1,40	75	1,71
Нефрология	24	0,56	28	0,64	25	0,57
Нуклеарна медицина	4	0,09	4	0,09	6	0,14
Образна диагностика	63	1,46	61	1,40	61	1,39
Обща и клинична патология	23	0,53	23	0,53	20	0,46
Обща медицина	197	4,57	194	4,47	197	4,50
Ортопедия и травматология	50	1,16	50	1,15	60	1,37
Очни болести	81	1,88	79	1,82	97	2,22
Педиатрия	66	1,53	68	1,57	77	1,76
Пластично-възстановителна и естетична хирургия	0	0,00	1	0,02	1	0,02
Пневмология и фтизиатрия	28	0,65	31	0,71	30	0,69
Професионални болести	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Психиатрия	34	0,79	32	0,74	29	0,66
Ревматология	12	0,28	13	0,30	18	0,41
Спешна медицина	3	0,07	8	0,18	4	0,09
Спортна медицина	1	0,02	1	0,02	1	0,02
Съдебна медицина и деонтология	8	0,19	7	0,16	7	0,16
Съдебна психиатрия	1	0,02	1	0,02	2	0,05
Съдова хирургия	14	0,32	13	0,30	16	0,37
Трансфузионна хематология	4	0,09	8	0,18	7	0,16
Урология	36	0,84	32	0,74	31	0,71
Ушно-носно-гърлени болести	44	1,02	45	1,04	49	1,12
Физикална и рехабилитационна медицина	38	0,88	35	0,81	38	0,87
Хирургия	72	1,67	72	1,66	71	1,62
Епидемиология на инфекциозните болести	6	0,14	6	0,14	5	0,11
Икономика на здравеопазването	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Патофизиология	4	0,09	3	0,07	0	0,00
Радиобиология	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Социална медицина и здравен мениджмънт	8	0,19	5	0,12	3	0,07
Токсикология	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Трудова медицина	8	0,19	6	0,14	5	0,11
Хранене и диетика	4	0,09	5	0,12	1	0,02

Забележка: *Данните са получени от Национален център по обществено здраве и анализи /НЦОЗА/*
(Данните не включват показатели от МБАЛ Варна към ВМА и МИ на МВР – София, филиал Варна)*

Осигуреност с медицински специалисти в областта

Развитието и управлението на човешките ресурси имат решаваща роля за ефективното функциониране на здравната система в област Варна.

В нея са ангажирани голям брой медицински специалисти – лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти, медицински специалисти по здравни рижи - медицински сестри, акушерки, рехабилитатори, зъботехници и др., както и немедицински специалисти.

Подготовката на медицинските кадри е основен въпрос, от който зависи осигуряването на достъп до медицинска помощ и нейното качество.

Специалности с добра осигуреност със специалисти:

Съгласно заложените в Национална здравна карта 2018 г. потребности от специалисти за област Варна и предвид броя на лекарите със съответната придобита специалност, област Варна е с добра осигуреност със следните специалисти: Акушерство и гинекология, Анестезиология и интензивно лечение, Вътрешни болести, Кардиология, Нервни болести, Очни болести, Педиатрия, Хирургия.

Дефицитни за областта специалности:

- ✓ „Детска кардиология‘;
- ✓ „Оперативно зъболечение и ендодонтия“ и „Детска дентална медицина“ - поради липсата на нормативна уредба (медицински стандарти), регламентиращи вида и обхвата на денталните дейности, които могат да извършват денталните лекари без придобита специалност и тези със специалност „Обща дентална медицина“, всички практикуващи дентални лекари без придобита специалност извършват дейности от областта на специалностите „Детска дентална медицина“, „Обща дентална медицина“, „Ендодонтия“, „Орална хирургия“, „Пародонтология“, „Протетична дентална медицина“.
- ✓ Със силно изразен дефицит за област Варна са почти всички специалности за лица с професионална квалификация по медицинска професия от професионално направление "Здравни грижи".

Възрастови аспекти на специалистите на територията на областта:

- специалности с по-изразено застаряване:

Вътрешни болести, Детска ревматология, Клинична алергология, Медицинска онкология, Педиатрия, Трансфузионна хематология;

- специалности с по-благоприятна възрастова структура:

Анестезиология и интензивно лечение, Гастроентерология, Детска гастроентерология, Детска ендокринология и болести на обмяната, Детска неврология, Детска нефрология и хемодиализа, Детска пневмология и фтизиатрия, Детска психиатрия, Детска хирургия, Ендокринология и болести на обмяната, Кардиология, Кардиохирургия, Кожни и венерически болести, Лъчелечение, Ортопедия и травматология, Очни болести, Пластично-възстановителна и естетична хирургия, Съдова хирургия, Урология.

Финансиране на дейностите в здравеопазването на област Варна*

От 2023 г. РЗИ-Варна не събира и обработва данни за приходите от НЗОК, МЗ, община и други приходи) както и данни за разделно отчитане на разходите на публичните лечебни заведения за болнична помощ.

Разпределение на средствата за здравеопазване между отделните видове медицинска помощ

Разпределение	2023 г.	2024 г.
Болнична помощ	278 284 807 лв.	323 587 117
Извънболнична помощ	96 593 809 лв.	128 688 230
Други: ДМСГД, делегираните от държавата дейности на общините, лекарствата, платени от РЗОК на аптеките и др.	82 196 455 лв.	104 768 464
ОБЩО	**457 075 071 лв.**	**557 043 811 лв.**

Забележка: *данните са получени от РЗОК*

Анализ

Нарастването на разходите за здравеопазване е резултат от следните фактори:

- ✓ демографската ситуация (застаряване на населението);
- ✓ преобладаваща хронична патология;
- ✓ нарастваща употреба на лекарствени продукти повишено търсене на медицински услуги от населението.

SWOT анализ на състоянието на системата на здравеопазване в област Варна

Силни страни	Слаби страни
1. Добра обща осигуреност на населението с медицински персонал, лечебни заведения за извънболнична помощ и болнични легла за активно лечение, съизмерима с показателите на развитите европейски държави.	**1.** Неравномерно разпределение на структурите и ресурсите в лечебната мрежа. Недостатъчен брой легла за долекуване и продължително лечение.
2. Функционираща социална здравно осигурителна система, регламентираща правото на равен достъп до основен пакет здравни дейности.	**2.** Недостатъчно финансова обезпеченост на здравните дейности – малък дял от БВП.
3. По-лесен достъп на пациентите до специализирана извънболнична и болнична помощ, в сравнение с другите европейски страни.	**3.** Затруднения при достъпа до първични здравни грижи, особено за живеещите в малки населени места и за определени рискови групи от населението.
4. Основен принцип на финансиране на лечебните заведения на базата на обем осъществени дейности.	**4.** Липса на въведени съвременни системи за остойностяване и оценка на качеството на здравните услуги. Недофинансиране на ЛЗБП от НЗОК.
5. Гарантиран от държавата достъп на гражданите до медицинска помощ извън системата на здравното осигуряване –	**5.** Недостатъчно софтуерно и хардуерно осигуряване на информационната дейност в системата на здравеопазването.

спешна медицинска помощ, осигуряване на лекарствени продукти за интензивно лечение при животозастрашаващи кръвоизливи, дневно стационарно и стационарно с непрекъснат 24-часов престой лечение на пациенти с психични заболявания, амбулаторно проследяване и стационарно лечение на пациенти с активна туберкулоза и др.	
6. Действащо законодателство, регламентиращо правата на пациентите в България.	**6.** Недостатъчно развитие на дейностите по промоция на здраве и профилактика на заболяванията, с акцент върху социално значимите заболявания.
Възможности	**Заплахи**
1. Разширяване на спектъра на финансовите източници и прогресивно увеличение на средствата за здравеопазване.	**1.** Влошаване на здравно-демографския статус на населението.
2. Интегриране на националната здравна система в рамките на европейската здравна мрежа.	**2.** Задълбочаваща се тенденция на намаление на броя на медицинските специалисти – лекари в национален мащаб и най вече на медицинските сестри. Изтичане на кадри към други страни от ЕС.
3. Възможности за подобряване на материално-техническата база и обновяване на медицинската апаратура чрез кандидатстване по проекти, финансирани от ЕС.	**3.** Липса на политически консенсус за стратегическо развитие на сектора.
4. Засилено влияние върху промените на здравеопазването и на общността.	**4.** Динамично променящо се законодателство.
5. Повишаване на здравната информираност на населението.	**5.** Възникване и разпространение на епидемии и пандемии.
6. Планиране и осигуряване на медицински специалисти по вид дейности в дългосрочен период съобразно потребностите на населението от определена здравна помощ.	**6.** Неподготвеност на системата за осигуряване на медицинска помощ и грижи за застаряващо население.
7. Развитие на дейностите, свързани с продължително лечение, рехабилитация и палиативни грижи.	**7.** Недостатъчна подготвеност на системата да реагира адекватно при евентуално възникване на екологични кризи и катастрофи.
8. Насърчаване на донорството и развитие на трансплантационната дейност.	**8.** Недостатъчна подготвеност на системата за посрещане на заплахи в резултат от миграционните процеси.

Основни недостатъци и проблеми на регионалната система за здравеопазване.

Здравословното състояние на населението в област Варна показва, че здравната политика на страната през последните десетилетия все още не води до желаните резултати. Социално-икономическото развитие в условията на прехода и свързаните с него основни детерминанти на здравето безспорно са допринесли за съществуващото състояние. Някои от негативните процеси обаче са свързани в определена степен и с недостатъци в реформата и дейността на здравната мрежа.

Необходим е по-внимателен преглед и оценка както на настоящата политика, така и на по-нататъшното развитие на реформата, с оглед подобряване здравето на населението.

Реформата в системата на здравеопазването трябва да обхване всички нива и области на действие – извънболнична помощ, спешна помощ, медико-социални услуги, лекарствоснабдяване, дейности по опазване на общественото здраве, междусекторно сътрудничество, развитие на управленския капацитет и др.

Конкретните дейности следва да съответстват на идентифицираните основни проблеми и недостатъци на системата и поставените цели, при максимално ефективно усвояване на наличните ресурси.

Основните слабости и недостатъци на системата за извънболнична помощ могат да бъдат систематизирани по следния начин:

- ✓ неравномерно териториално разпределение на лечебните заведения за извънболнична помощ, водещо до неравнопоставеност на населението по отношение на достъпа до здравни услуги;
- ✓ предимно индивидуална организация на дейността на общопрактикуващите лекари и малък относителен дял на регистрираните групови практики;
- ✓ липса на добре организирана 24-часова неотложна помощ в лечебните заведения за първична и специализирана извънболнична помощ и зачестяващи проблеми и пропуски при оказването ѝ;
- ✓ недостатъчна и често формално осъществявана дейност по промоция на здравето, профилактика и скрининг на заболяванията, диспансеризация и т.н.;
- ✓ недостатъчен брой специалисти по определени медицински специалности;
- ✓ обособяване на голям брой индивидуални специализирани практики за сметка на ДКЦ и МЦ, водещо до лоша координация и нарушаване на интегритета на лечебнодиагностичния процес;
- ✓ деквалификация и липса на ефективна система за продължаващо обучение и контрол върху качеството на специализираната медицинска дейност.

Предложения за решаване на проблемите

Регионални здравни приоритети

Извършеният анализ на здравното състояние на населението във Варна и областта и функционирането на здравната система позволява да се очертаят приоритетите и стратегическите линии за бъдещите действия и реалният шанс за постигане на икономически растеж и социално благополучие чрез оптимални инвестиции за по-добро здраве.

За изпълнението на тези цели е необходимо реализирането на следните приоритетни дейности:

1. **Обществено здравеопазване** – укрепване капацитета на общественото здравеопазване за постигане здравно благополучие на всички граждани чрез провеждане на активни, ефективни и ефикасни промотивни, профилактични, лечебни и рехабилитационни дейности с акцент към хроничните незаразни болести.
2. **Достъп до здравеопазване** – подобряване на достъпа, качеството, ефективността и контрола на медицинските дейности с цел подобряване здравето на населението.
3. **Лекарствена политика** – провеждане на ефективна лекарствена политика, въвеждане на системи за контрол на разходите за лекарства, борба с антимикробната резистентност.
4. **Човешки ресурси** – развитие на човешките ресурси, подобряване условията за обучение и работа за повишаване на техния социален и икономически статут.
5. **Осигуряване на финансова устойчивост на системата на здравеопазване** – политики за ефективно финансиране.